

BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

SAYI: 173-1 AGUSTOS 1978

FIYATI 5 TL

"TOPLUMSAL ANLAŞMA":

**SINIF
UZLAŞMACILIĞINA
GEÇİT YOK**

FAŞİST TERÖR KARTAL VE YÖRESİNE SIÇRATILMAK İSTENİYOR

İstanbul'un Kartal bölgesi, sanayi işçilerinin yoğun, sendikal hareketin güçlü olduğu bütün bölgeler gibi burjuvazinin her zaman gündemindedir. Zaman zaman örgülenmelerin denendiği Kartal'da kitle tabanı oluşturmayı buğaine kadar başaramayan faşist hareket yeni saldırılarla işçi hareketini sindirineye çalışıyor.

Geçmiş günlerde Kartal ve yöresinde faşist çeteler yeni şiddet eylemleri ve yeni saldırı düzenlediler. Böylece şimdiki kadar giremedikleri, işçi ve emekçilerin bilinçli ve örgütlü direnişlerini karşılarında buldukları Kartal'da faşist çeteler bu defa işe kendi yuvalarını bombalamaktan başladılar... Geçmiş günlerde MHP'nin Kartal İlçe binasının bombalandığı haberi yer alıyordu gazetelerde. Olay yöresine planlıydı atılan bombayla MHP İlçe binasının sadece camları kırıldı. Diğer taraftan bombalanan ilercisi sendika dernek ve parti binalarından geride hiçbir şey kalmazken MHP İlçe binasının sadece camlarının kırılması dikkat çekiydi. Her zamanki yöntemle bu olay tuflamaları yöredeki parti, sendika ve dernek lokalizlerine misilleme yapılabilecekti. Aradan çok geçmeden yapıldı da.

MADEN-İŞ SENDİKASI 4. BÖLGE BİNASI BOMBALANIYOR

20-21 Temmuz gecesi Maden-İş sendikasının Pendik'teki binasına tahrip gücü çok yüksek bir bomba konuldu, binanın yöresindeki ev ve arabalar da hasar gördü. İş sadece bu kadarla da kalmıyor, aynı gece duvarlara faşist çetelerin örgütü UGD imzalı sloganlar yazılıyordu. Amaç belliydi; faşist baskı, tehdit ve şiddetle yoğunlaştırmak ve bölgede emekçi halkı sindirmek, örgütlü işçi hareketini baskı altına almak. 15 bine yakın metal işçinin örgütlü olduğu Maden-İş sendikasının 4. Bölgesini bombalamak boşuna değildi elbette. Sağa sola hunharca saldırıyan faşist MHP'nin komando adı verilen militanları bu defa terörlerini doğrudan işçilere ve onların sendikalarına yöneltiyordu.

Faşist saldırılar Kartal'da yoğunlaşmış demokratik güçlerin birlik ve dayanışmasını geliştirmek, işçi ve emekçilerin kitle gücünü sürdürdükleri karşısına koymak adı bir görev olarak Kartal'da sosyalistlerin ve demokratların önünde duruyor.

Türkiye İşçi Partisi Kartal İlçesi bu görevin bilinciyle Maden-İş bölge binasını bombalamasının ertesini günü Maden-İş sendikası 4. bölgesine bağlı işçilerin sürdürmekte oldukları grevleri ziyaret et-

ti. Grevci işçilerle omuz omuza olduklarını belirten TİP'iler hiçbir gücün işçi sınıfını yıldıramayacağını, grevci işçileri sonuna kadar destekleyeceklerini belirttiler. TİP Kartal İlçesi folklor ekibi grevci işçilere folklor gösterilerinde bulundu. Grevci işçilerin de katılmasıyla grev yerleri bayram yerine döndü. Daha sonra ziyarette bulunan TİP Kartal İlçesi üyeleri Tezcan, ALTAŞ ve ÇELİK MONTAJ grev yerlerine birer pankart bırakarak grev yerlerinden ayrıldılar.

MADEN-İŞ YÜRÜTME KURULU ÜYELERİ KİME HİZMET VERİYOR?

Aynı gün grevleri dolaymakta olan Maden-İş yürütme kurulu üyeleri Bahtıyar Erkul, Halit Erdem, Murat Tokmak grev yerlerine TİP'i ziyaretçilere asılan "Umudumuz İşçi Sınıfı, Kurtuluşumuz Sosyalizm" pankartlarını söktürdüler. Kendilerine grevci işçilere bunun nedeni sorulduğunda "Buraya siyasi partiler pankart asamazlar. TİP asarsa CHP, AP ve öteki partiler de asmak ister" yanıtını verdiler. Ve grev yerlerine götürülen TİP yayınlarına kasının yürütme kurulu üyeleri grev yerlerine asılan "Umudumuz İşçi Sınıfı, Kurtuluşumuz Sosyalizm" pankartını ve TİP yayınlarını sakıncalı (!) buldular. Açıkça girişimleri bu engellemelerin grevci işçilere ve sendikaların yığılı bilinçli işçilerine boşa çıkartıldığından konsentin kuşkusuz yok.

MADEN-İŞ SENDİKASI 4. BÖLGE BİNASININ BOMBALANMASINI PROTESTO BİLDİRİSİ

22 Temmuz cumartesi günü Maden-İş üyesi grevci işçiler sendika bildirimleri dağıtarak bölge binalarının bombalanmasını protesto ettiler. Pendikteki Maden-İş binasının bombalanmasını protesto bildirimlerinin dağıtım için TİP Kartal İlçe üyeleri de bölge binasına gelerek bildiri dağıtımında bulunmak istedikler, ancak bildiri dağıtımının kısa sürmesi nedeniyle bu gerçekleştirilemedi. Pendik'te dağıtılan Maden-İş bildirimlerinin hemen sonra faşistler Eir Türkleri kurtarıcı bildirimleri dağıttılar.

CEVİZLİ TEKEL SİGARA FABRİKASINDA FAŞİST BASKILAR:

Kartal yöresindeki baskı ve terörün bir parçası da Cevizli'deki kurulu ve 4500 işçinin çalıştığı Tekel Sigara fabrikasının da baskıdır. DİSK'e bağlı Gıda-İş Sendikasıyla Türk-İş üyesi Tek Gıda İş Sendikası arasında yetki çekişmelerinin sürüp gittiği bu işyerinde MC döneminde Tekele sokulan 200 kadar komando son günlerde ilercisi işçilere göz dağı vermek, yıldırmak için ellerinden geleni yapmaya çalışmaktadırlar. 22.7.1978 günü faşist çeteler adı geçen işyerinde ilk önce işçileri insansıyla yasal olmayan bir bildiri dağıtmışlardır. Bildiride faşistler mücahede için herkesin anlayacağı dilden olacağı Türk işçilerine uzanan kahpe ellerin kırılacağı" yolu tehditleri savurmaktan da geri kalmamışlardır. Bu yasal olmayan bildirimleri dağıtan komandalardan 10'u tekel fabrikası önünde göz altına alınmış 3'ünde tabanca ele geçirilmişlerdir. Ancak biri dışında diğerleri serbest bırakılmışlardır.

Engellemeler kurtuluşun sosyalizm olduğu gerçeğini kitlelerden saklamaz.

İş yerine yeni atanan CHP'li müdür ise bu olaylara sebep kalmakta işyerin-

de faşistlerin işçilere gözdağı vermesine katkı hiç bir tedbir bile almamaktadır.

MADEN-İŞ 4. BÖLGE TEMSİLCİLİĞİ SEÇİMİ 6 AĞUSTOS'TA YAPILYOR

Maden-İş Sendikasının en çok üyesi bulunan bölgelerinden biri olan Kartal'daki 4. Bölge Temsilcilik seçimi 6 Ağustos'ta yapılacak Bölge temsilcilik için adaylar sendika merkezine başvurularını tamamladılar.

Bölge Temsilcilikine adaylığını koyan Parana Fabrikası işçilerinden Osman ASLANBAY'ın sorularını cevapları:

YORUYUŞ - Uzun yıllardır Maden-İş'te çalışıyorsunuz, kısaca işçilik geçmişinizi anlatır mısınız?

Osman ASLANBAY - 1932 yılında doğdum. Otuz yıldır işçilik yapıyorum. 1963 yılından bu yana da Maden-İş üyesiyim. 1964 yılında Ereğli Demir Çelik'te Maden-İş ile Metal-İş Federasyonu arasındaki mücahedeyle aktif olarak katıldım. İşyeri temsilcilik, lokal temsilcilik, ve lokal başkanlığı yaptım. Sendikamızın eğitim çalışmalarına katıldım. 1967'de Maden-İş Genel Kurul delegesi oldum. Aynı tarihte DİSK'in kurucu delegeleri arasında yer aldım.

YORUYUŞ - Ereğli Demir-Çelik'ten ne zaman ayrıldınız? Daha sonra nelerde çalıştınız?

Osman ASLANBAY - 12 Mart 1971 faşist döneminde tutuklanınca Demir-Çelik'te iş akım feshedildi. Tutukluluktan sonra Seydişehir'e giderek Alüminyum tesislerinde çalışmaya başladım. İşyerinde Türk-İş'e bağlı 4 san sendika birden vardı. Bu san şebekelere karşı oluşturduğumuz muhalefet başarılı oldu. Özgür Alüminyum-İş sendikasını örgüledik, ben de başkan vekili oldum. İşyerinin Maden-İş'e örgülenmesi doğrultusunda çalıştım. Maden-İş'in 15. Bölge temsilcilikini kurdum. Seviz ay bu görevi sürdürdüm. Aynı surlarda Seydişehir Belediye Meclis üyeliği de yapıyordum.

YORUYUŞ - Seydişehir'de sizin bulunduğunuz dönemde gericiilerin saldırıları oldu. Siz yöneten saldırılar da oldu mu?

Osman ASLANBAY - MC hüküdarı sırasında dört ay işyerinde sokulmadım. Bu arada bir gece evim bombalandı. Dört ay sonra da işten atıldım.

YORUYUŞ - Temsil seçiliğinizin takdirde bu görevi nasıl yürüteceğiniz, kısaca açıklar mısınız?

Osman ASLANBAY - Üyelerimizin çalışma ve yaşam koşullarının daha iyi hale getirilmesi, işçilerin insan onuruna yaraşır bir hayat seviyesine kavuşturulması sendikamızın temel görevleridir. Bu görevi işçi sınıfının bilimi ışığında en iyi şekilde sürdürmeye çalışacağım.

Ben 30 yıllık işçiyim. Bütün hayatım işçilikle geçti. Sınıfımın mücahedelede hiç boyan emmeden yer aldım. Bundan böyle de aynı kararlılıkta mücahedelede devam edeceğim. Bu kararlılıkta 4. Bölge temsilcilliğinde aday oluyorum.

YORUYUŞ

Sahibi: Yürüye Yayıncılık Ltd.Şti. ad. na Nihat SARGIN © Genel Yayın Yönetmeni: Zeki KILIÇ © Yazı İşleri Müdürü: Neset KOCAĞIYIKOÇLU © Teknik Sekreter: Bülent ARTANLI © Yönetim: Kocur Sok. 15/B, Kızılay-ANKARA, Tel: 17 45 81 © İstanbul Büro: Piyerifi Cad. 21/A, Cembesiz - İSTANBUL, Tel: 26 35 67 © Abone Kısıtları: Yıllık 200, 6 aylık 100 TL. Avru'da, 6 aylık 250 TL., Yıllık 500 TL., Amerika'da 6 aylık 325 TL., Yıllık 650 TL., Avustralya - Japonya: 6 aylık 400 TL., Yıllık 800 TL. © Posta Cadı: YORUYUŞ Dergi'si 100234 © İlan Kısıtları: Arka Kapak (Renkli) 15.000, Arka Kapak (Siyah Beyaz): 12.000 TL. İlan şartlarında sözü mntimisi 40 TL., Yayın İlanları: % 50 indirilmiştir. © Basıcı: Daily News Web-Ofset Tesisleri © Kapak: Uğur OKMAN

GÖREVLER ZİNCİRİNDE TEMEL HALKA

ZEKİ KILIÇ

İşçi sınıfımız ve emekçi kitleler açısından, ülkemizin demokratikleşmesini ve bağımsızlıktan yana bir tutum içine girmesini isteyen tüm ilerici ve demokrat kişi ve kuruluşlar açısından, büyük bir dikkat, sorumluluk ve ciddiyetle değerlendirilmesi gereken bir dönem yaşanıyor. Bu dönemi belirleyen unsurların özdeşleşmesini yaparacak mücadele hedeflerinin saptanması ve bu hedeflere ulaşılabilmesi için gerekli güçlerin toplanması ve yönlendirilmesi ertelemeye bir görev olmaksızın duruyor.

12 Mart'cular ve MC iktidardan, bir yandan devlet aygıtında ve toplumuzun çeşitli katlarında faşist mevziler oluşturur, mevcut olanları perçinleştirirler; diğer yandan olası bir CHP hükümetine karşı faşist odakları korumak için de kendileri açısından zorunlu olan önlemleri almaya çalışırlar ve bu yolda önemli sayılabilecek adımlar atmışlardır. Ne var ki, anti-faşist mücadelelerin kanıtlanarak sürdürülmesi engellenememiştir, MC'nin kitle tabanlılığı çözümünün hızlanmasını önü almıştır. MC partilerinin yönlendirdiği kitleler, onlardan uzaklaşmaya ve karşı durmaya başlamışlardır.

CHP, iktidar öncesi ve arasındaki görüş ve önerileriyle uygulamaları arasındaki karşıtlıkla kitleler bakımından "umut" olmaktan çıkmaya başlamış, kendisini destekleyenler açısından kararlılık ve umutsuzluk ortamının oluşmasına neden olmuştur.

Emperyalizm, CHP hükümeti ile, eskisine göre etkinlik ve uygulanabilirliği giderek azalan bağlantı ve anlaşmalarını onarmak ve bunların birer veri, ülkemiz açısından vazgeçilmez olgular olduğuna kitleleri inandırmak istemiştir. Bu yolda, CHP hem emperyalizm ile varolan bağlantıları sağlamıştır, hem de IMF, Dünya Bankası vb. gibi yeni bağlantılara ve anlaşmalara kapıyı açık tutmuştur.

Hayat pahalılığı dayanılmaz boyutlara ulaştıkça, fiyatlar dört nala kalkar, enflasyon oranı günbegün artarken, CHP hükümeti işçi ve emekçilerin sirtına yeni yüklerle yeni yükleri artarak yüklemiştir. Örneğin "toplumsal anlaşma" ile işçi ücretlerinin artırılması mücadelesinin önüne engel konulmuş, böylece büyük burjuvazinin buyruğu yerine getirilmiştir.

Büyük burjuvazi, Türkiye kapitalizminin yozlaşmalarını kitle hareketlerine ve örgütlerine süreli ve sistematik olarak yansıtmaya çalışmıştır. CHP, büyük burjuvazinin bu yöndeki amacının gerçekleştirilmesine önayak olmuş ve bunun hayata geçirilmesini önemli ölçüde sağlamıştır. CHP'nin doğrudan ve dolaylı yollarından DİSK içinde yürütüldüğü operasyonlar bunun en tipik örneği olmuştur.

Büyük burjuvazi, MC iktidarıyla ve özellikle MHP aracılığıyla oluşturduğu faşist mevzilerin elden çıkarmaması, dağılması için de elinden gelen tüm çabayı göstermeye devan etmiştir. MHP ve Ülkücü dernekler gibi açıkça bilinen faşist kuruluşlarla, kongreli olan veya nereden yönlendirildiği açıkça bilinmeyen ulusal ve uluslararası faşist güçlerin süreli tutumlandırıldığı siyasal cinayetlerin, "anarşinin" sürdürülmesi faşist mevzilerin varlığını koruması ve olan faşist hükümet düzenlemelerine gereken zemini hazırlanması amaçlanmıştır. CHP hükümeti, "anarşik" ortamın devamı ile ancak varlıklarını koruyabilecek durumda olan faşist güçlerin üzerine kararlılıkla gitmek yerine, tam terane, söz konusu güçlerle uzlaşma yolunu seçmek istemiştir. CHP Hükümeti, bir yandan faşist odakları yönetilemezliği el altından 30 Ağustos'ta açıklanmaya, bu anlamda 30 Ağustos'un "umutla" beklenebilmesi gereken bir tarih olduğuna "ilerici" yazarları "önsöz etmek" ve bu doğrultuda olan hareketi geçirmek istemiş; diğer yandan faşist kişi ve kuruluşlara açık-kapalı uzlaşma yolları aramak ve bulmak çabası içerisinde girmiştir.

Siyasal cinayetlerin, "anarşinin" devamının bir diğer ve önemli amacı da, demokratikleşme sürecinin yavaşlatılması, kitlelerin demokratik mücadele kararlılıklarını törpülenmesidir. Başka bir deyişle kitlelerin demokratik talep ve özemleri doğrultusundaki mücadeleye azim ve kararlılıklarının yitirilmesi, aynı zamanda kitleler içinde yuvalanan faşist kişi ve kuruluşların yaşama olanaklarına ve koşullarını oluşturmaktadır.

Kitlelerin kapitalizmden kopuş sürecinin hızlanması ve onların düzene olan tepkilerinin anamlı ifade edilebilmesi, ancak bu kopuş ve kitleleşme tepkilerinin işçi sınıfımızın sosyalizmi hedef alan politik hareketinin, Türkiye İşçi Partisi hareketinin yönüne girmesiyle mümkündür. MC partilerinden ve CHP'den kopan, onlardan uzaklaşan kitlelerin umutunuza ve kararlılığına inmesi, olası faşist yönelimlere olanak vermemek için bir işlev görmek. Bu temel doğruyu kavramak, bu anlamda gösterilen tereddüt ve kararlılıkların faşizme ne ölçüde yardımcı görünmek için dünyadaki deneylere ve 12 Mart öncesi ülkemizdeki

gelişmelere kısa bir göz atmak yerlidir.

Bu gelişmelerin değerlendirilmesinde dikkat edilmesi gereken önemli nokta, faşizmin tutumlandırılması ve giderek yerleştirilmesi için, büyük burjuvazi, işçi sınıfı partisine karşı yaratıldığı dışmanlık kampanyasına, bazan kısa yoldan "devrim", bazan sosyal demokrasinin zaflarına özür bulma, bazan cuntacılık gibi öneri ve gerekçelerle küçük burjuva aydınlarını da sistemli olarak katmayı başarmış olmasıdır. Ülkemizde 12 Mart öncesi cuntacılık ve birden çok çeşitli ile MDD'cilik ile işçi sınıfımızın bilimsel sosyalist partisine karşı çıkarılır, ona dışmanlık açıkça tabii edilmiştir daha sonra "ileri demokratik düzen", "silahlı mücadele", vb. gibi görüş ve önerilerle hem CHP ön plana çıkarılmış, ve tek seçeneğimiz kitlelere yansıtılmaya çalışılmış, hem de soladına, sosyalizme adına Türkiye İşçi Partisi hareketine dışmanlık en yüksek düzeylere ulaştırılmıştır. Bugün bu yöntemler de aşılması, yeni "liderlerin" doğacağı ve solu toparlayacağı gibi görüşlerle, dışmanlık için başka araçlar kullanılmaya başlanmıştır.

Nesnel koşulların, kitlelerin sola, sosyalizme yönelişlerinin önünü açtığı dönemlerde, işçi sınıfı partilerine dışmanlık yalnızca doğrudan ve cepheben olmaz. Burjuvazi, aynı zamanda parti dışmanlığını tabii etmek için, Parti dışı saptamalar ile ve kitle hareketleriyle kitle örgütleri içinde yaratılacak gelidiler yoluyla arzulanığı özel koşullar gerçekleştirilmeye çalışır. Bunun da yetmez. Gücü yeter ve olanak bulabilirse Parti içine zaaf (olumsuz etkimeye ve yepernemeye uğraşır.

Kitlelerin hareket ve örgütlenişinin önünü almak için burjuvazinin doğrudan saldırılarıyla, başta berici sendikal hareket olmak üzere diğer demokratik kitle örgütlerinin içerisinde sokulduğu darboğaz ve bu darboğazdan çıkış mücadelesini engelleyen saptamalar durumu çabalamaktadır. Berici sendikal hareketi tasallut altında tutan tasfiyeciliğin başka biçimlerde hâlâ sürdürülmesi, DİSK'te açılan yarıların sarılması hemiz tamamlanmadıkça başka yarıların açılmasına yol açmaktadır. DİSK'in içinde sokulduğu bu açıda durum, hem kitleleri örgütli olmak gerek ve anlaşılmasını uzaklaştırmaktır, hem de "toplumsal anlaşma" gibi ince yöntemle işçi sınıfımızın mücadele kararlılığı genellemek istenmektedir.

Türkiye İşçi Partisi dışındaki bütün grup ve kümelenmelerin kendi içlerindeki ve yakın çevrelerindeki durumları, politik görüş ve ideolojilerinden kaynaklanan tutarsızlıkları "sol" gibi gösterilmekte, böylece kitleler açısından sosyalist hareketin güvenilirlik ve saygınlığına süreli olarak kuşku bulularının serilmesine neden olmaktadır. Türkiye İşçi Partisi'nin gerek Türkiye'deki genel demokrasi mücadelesini çözümleme ve önerilerinin ve bu doğrultudaki mücadelesinin tutarlılığını görünülmesi anlaşılmasına gerekse demokratik toplumsal muhalefetin gerçekleştirilmesi doğrultusunda saptamaları karşı verilen ideolojik politik ve eylem düzeyindeki mücadelelerin sonuçlarının doğruluğunun anlaşılması, saptamaları zaafa uğratması, onları açmazlara ve çözümlenmezliklere itmiştir. Bu durum Parti dışı solu bölümlere ve ilişkili oldukları çevrelere dayanarak soyutlanma sürecine sokmuştur.

Yukarıda belirtilen nesnel ve özel koşullar, işçi sınıfımızın sosyalizmi hedef alan politik hareketinin nicel ve nitel gelişme olanaklarını artırmaktadır. Bu yolda, işçi sınıfımızın bilimsel sosyalist partisi gelişip güçlendikçe, demokrasinin korunup gelişmesi, düzenden kopan kitlelerin kucaklanıp yönlendirilmesi hızlanarak sürecidir.

Toplumdaki olumlu gelişmelerin devam edebilmesi, demokratik hakların korunup geliştirilmesi için tüm ilerici, demokrat ve sosyalistlerin gördüğü edemeyecekleri görev ve sorumlulukları vardır. Bu görevler zincirindeki temel halka, işçi sınıfının bilimsel sosyalist partisine karşı burjuvazinin açtığı dışmanlık kampanyasına karşı girmektir. Yerine getirmeye görevli olduğumuz diğer görevlerimiz ise, sendikaların ve diğer demokratik kitle örgütlerini zaaf- larından arındırmak, onların etkinlik ve örgütlülük düzeylerini geliştirmek; kitle hareketlerinin gerekliliğini, burjuvazinin doğrudan veya dolaylı yollarından engellemesi ve icazeti dışında kararlaştırmaktır. Bu açıdan da CHP hükümetinin demokratikleşme açısından avantajlarını değerlendiren, onun tutarlılığının özlemini çekmekten ayrılmayı, onu faşizme karşı karada ve tutarsız bir mücadele içinde sokmak için zorlamak, denetlemek gerekir. CHP'den daha çok CHP'li olmak, onun zaaf ve tutarsızlıklarının üzerini örtenekten öte işlev görmeyen sözde "umut" larla yapılması gerekeni gizlemeye çalışmak, anti-faşist mücadeleyi engellemek; demokratikleşme sürecini tehlikeye ve kazaya uğratmak demektir.

DÖNEME DOLAP: AMBARGO

"TOPLUMSAL ANLAŞMA" GEREĞİNCE HÜKÜMET İLE TÜRK-İŞ ARASINDAKİ MUHABBET HAFTA İÇİNDE İLK MEYVALARINI VERMEĞE BAŞLADI. HÜKÜMET, PETROL ÜRÜNLERİ FİYATLARINA YAPACAĞI ZAMLAR İÇİN TÜRK-İŞ'İN GÖRÜŞÜNÜ SORDU. İŞ BU KADARLA DA KALMADI, ÇALIŞMA BAKANİ BAHR ERSOY DA, SENĐKALAR YASASINDA YAPILMASI DÜŞÜNÜLEN DEĞİŞİKLİKLERİ TÜRK-İŞ'E BİLDİRDİ.

Amerika'nın Türkiye'ye uyguladığı silah ambargosu konusu, geçtiğimiz hafta içinde ABD senatosunun aldığı bir kararla "şartlı" bir niteliğe büründü. Ağustos'un ilk haftası içinde Temsilci Meclisinde görüşülecek olan kararın Senato'da 42 red oyu karşılık 57 oyla alınmasından sonra Washington'da Carter'in, Türkiye'de Ecevit'in eleri havaya kalktı. Ama bu "zafer" anlamına gelebilecek hareketler son derece ihtiyatlı yapıldı.

Carter için kararın "şartlı" yani, Ece-

vit için de "kaldırılmış olma" yani çekici oluyordu. İkisi yan yana gelince "şartlı" kaldırma armonisinin tamamlanıyor... Bu gelişmelerin açığa vurulmayan ama pek açık biçimde temelinde sırtlan yanı ise, bu aşamada Carter için silah ambargosunun kaldırılışının Ecevit için ise bunun "şartlı" olması yanının yanıtılması ya çalışıldığı oranda önem taşıdığı geçiyordu.

Nitekim Ecevit bu konudaki kayıyıncı şu şekilde formüle etmekte gecikmedi:

"... Karar sıkınca yaratılabilir... Ama otumlu ve gerçekçi yanları da var..."

Aynı ifadeleri ABD Başkanı Carter'in kullanmaması için de hiç bir neden yoktu. Washington'dan gelen haberler geçtin bu yüzünü aydınlatıyordu.

Başbakan Ecevit, karar karşısındaki tepkisini "şartlı" kamuoyunda yaratacağı soru işaretini dikkate alarak ihtiyatlı bir sevinç gösterisiyle açığa vurdu. Konu ile ilgili demecinde şarttan hiç söz etmiyor "subjektif değerlendirme"den dem vuruyordu.

Demecin bu yönüyle içe dönük bir pansuman endişesine dayandığını söylemek mümkündür.

Her halükârda Ecevit'in kendi sınıfsal ve siyasal mantığının heyesine bir artı puan kaydettiğini de belirtmek gerekir.

İstihbarat örgütleri arasında eşgüdümü sağlayacak bir merkez birim oluşturulmasını önermiş... Ersoz bir arada MIT içinde yapılan ve yapılacak yeni düzenlemeleri de anlattı...

Aynı konusunun son hafta içinde bir sessizlikperdest arınması çekildiği gözden kaçmadı. İçişleri Bakanı İrfan Özyaydnı, önceki haftalarda "tedbirlenme" kaynağında bazı kendini milliyetçi anan siyasal partiler vardı" demiş, ama bu başta büyük bazı olmak üzere kimisinin dikkat davetlarına çırpınmıştı. Bir İçişleri Bakanının ağzından çıkan bu sözleri elbette bir önem ve dayanağı olarak görüyorduk. Nedense gözden kaçırılmak istenen nokta da buydu. İçişleri Bakanı söyledikleri doğrultusunda hareket etmemekle bundan sonraki bertedürlük kaynağını saklamak sorumluluğunu taşıyordu.

Bu sessizlik Ankara'da hüküm süren MHP Genel Başkanı Alpağan Türkeş, kendisine tanınan serbesti içinde Bakanlar Kurulundan çivi sökmeye çabalarını ısrarla devam ettiriyordu.

Tatlı için Yalova'da bulunan Türkiye'nin, Devlet Bakanı Enver Akova ile görüşülmesi hemen hemen aynı saatlerde Ankara'da duyuldu. Hükümet içinde "MC esvini" koruyucuların başında gelecekteki sayılan Enver Akova daha sonra başkente gelecek ve topkız ve az topkız köylüye reform bölgesindeki arazilerin kiralanacağı açıklayacaktı...

KORUTÖRK TOPLUMSAL ANLAŞMAYI ONAYLADI

Geçtiğimiz haftanın bir başka ilginç olayında, hafta sonunda rehabsizliği nedeniyle Gıhane Askeri Tıp Akademisine kaldırılan Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün yeni kontenjan senatörleri ni onaylamıştı...

Yeni senatörler Halil Tunç, Fahri Çoker, Hilmi Farat, Nermiñ Abadan Unat ile Adnan Başer Kafaoğlu idi.

Göze çarpan ilk ilginç nokta Halil Tunç'un, Korutürk'ün ilk rotasyon uygulamasıyla yeniden kontenjan senatörlüğüne getirilmesiydi. Buradan çıkan anlam, Cumhurbaşkanı'nın, hükümet ile Türk-İŞ arasında imzalanan "Toplumsal Anlaşma"yı onayladığı idi. Halil Tunç bu konuda gösterdiği feragat ve fedakarlığın karşılığını görmüştü.

Bu arada "Toplumsal Anlaşma" gereğince Hükümet ile Türk-İŞ arasındaki muhabbet hafta içinde ilk meyvalarını vermeğe başladı. Hükümet, petrol ürünleri fiyatlarına yapacağı zamlar için Türk-İŞ'İN görüşünü sordu. İş bu kadarla da kalmadı, Çalışma Bakanı Bahri Ersoy da, senatörler yasasında yapılması düşünülen değişiklikleri Türk-İŞ'e bildirdi. Türk-İŞ İcra Kurulu 2 Ağustos günü toplanarak konuyu ele alacaktı. 21 Ağustos'ta Adana'da yapılacak Yönetim Kurulu toplantısında da tartışılacaktı. Onudan sonra da Türk-İŞ'İN görüşü hükümete bildirilecekti.

Geçtiğimiz haftanın Cuma günü İstanbul'da bir basın toplantısı düzenleyen TUSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Feyyaz Berker de, "Toplumsal Anlaşma"yı gpta ile bakıyordu.

Berker'in hükümetten bir "ulaşıcı" düşüncesi vardı. Acaba aynı anlaşma DISK ile de imzalanamaz mıydı?

Çünkü iş bu yönü "Türk sanayicileri ve iş adamları"nın yakından ilgilendirdiyordu.

DEMİREL'İN İŞTAH ŞURUBU

Nitekim AP Genel Başkanı Süleyman Demirel'in kararla ilgili olarak verdiği demecin ilk göze çarpan yan "şartlı" ile ilgili olan busustu.

Demirel şöyle diyorodu:

"... Ambargo şartız kalkmamı idi..."

AP Genel Başkanı, Amerikan senatosunun kararını üzüntüyle karşılıyor; "dağın fare doğurduğunu" belirtirken, "anlaşıyor ki, Amerikan Senatosunun Türkiye'ye karşı tutum ve davranışlarında bir değişiklik yoktur" diyorodu...

İlk bakışta, zaman zaman Demirel'in kredi açma, "serahlık" "sol" "gevezeler" yeni bir iştahtan şurubu aşılayacak nitelikte bir sözlerle hiç bir kıymetli harbiye taşımadığı da aşkır.

O Demirel, bugüne kadar Amerika'nın Türkiye'ye karşı tutumu ile ilgili olarak kem-kün bir şeyler söylemişti ama Türkiye'nin Amerika'ya karşı tutum ve politikası karşısında dikkate tek kelime söz etmekte kaçınıncı.

Oysa Amerika'nın Türkiye'ye karşı taktikinde tutandın çok, Türkiye'nin Amerika'ya karşı tutum ve politikası önemliydi. Ve bu ikinci soru ortaya getirildiğinde şu veya bu iktidarın ortak yan çıkıyordu: Derin teahmilyet...

Amerikan Senatosunda ambargonun kaldırılmasına ilişkin karar ve Türkiye'de burjuva partilerinden yüklenen sesler görünürde değişik tonlar da taşıyan, o teslimiyet batışına vanyorodu...

Konu geçtiğimiz hafta yapılan Millî Güvenlik Kurulunda da ele alındı.

Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün rahatsızlığı nedeniyle Başbakan Bülent Ecevit'in başkanlığında yapılan toplantıda, ABD senatosunun kararı görüldü. Ortak kanı ve karar, silah ambargosunun kaldırılmasına ilişkin kararın kesinleşmesinden sonra bunun bir an önce uygulamaya konulması yönünde ABD nezdinde girişimlere geçilmesi yönündeydi.

ÇİVİ SÖKME ÇABALARI

Millî Güvenlik Kurulu ayrıca İçişleri Bakanlığı ile görüşmüştü.

Toplantıda bulunan MIT müsteşarı Adnan Ersoz, görevle bağlandıktan da yanısız izlenimlerini anlatmış ve mevcut

Kör pencere

Sosyalist olmadan ya da en azından sosyalizme saygılı olmadan, tutarı bir demokrat olunmaması Türkiye'de bundan on-onbeş yıl önce yazılıp, söylenseydi belki de ne söylemek istendiği gereğince anlatılmazdı. Ama bugün bu doğru, açık, bir gerçeği ifade ediyor. Ama yaşarına doğrulanın bu gerçek aynı zamanda bir kısım "demokrat" ve "ilerici"lerin de karabasanı...

Nasıl ki, "yumurta-bal-tereyağı" cenneti halinde bitiren o eskü köy kavramı sarılsaydı, sıralanmaktaydı, bir kısım "ilerici" ve "demokrat"ların da eskü cennetleri, ayaklarını altından kaymakta.

Kitlelerin bir zamanlar seçizlerinin içine baktığı, aradığı, bir günden bir güne özlendiği "ilerici-demokrat" yazartlar da öyle...

Emperyalist-kapitalist ilişkiler ağı içindeki Türkiye kapitalizminin, gelişen üretiminin yarattığı çelişkilere kesinleştiğe, toplumsal sınıflar arasındaki mücadele kuzusıkça, sosyalizmin salt bir özelemlenmiş çitip, ezilen ve sömürülen olanların ellerinin ve yüreklerinin keşetilmesiyle kurulacağı gereğinin örgütü, yığınsal bir bilfinçe kavranmaya başlanmamasıyla, sadece burjuva cennetinde soğuk rüzgarlar esmeğe başlamadı. Kalemlerinde de on-onbeş yıl önceki cennetlerde açan "ilerici-demokrat" yazar çizirler de cennetleri dağılmaya yüz tuttu...

Nerede o günler?

O zaman da yazıyorduk, şimdi de yazıyoruz ama...

Ne okuyan, ne ciddiye alan, ne arayan, ne özlüyor...

Cennet oldu bir virane...

Kimseli burunşu gitti, kimseli kurudu gitti, kimseli?

Kimseli de devam ediyor. Denizin üzerine yazıyor...

Cunta'lıktan mültekit bir köşe yazarsa ne demeli?.. Gazete ciliği, kabağın yorgun bir kaplumbağa gibi taşıyan bir gazetenin öncüsü sayfasındaki köşesinde "Bu gazete acaba niçin diraj kaybediyor" sorusunu kendisine soracağına, nefsi mükafat kabilinden hata o gazetedeki haber ve bilgi çıkartmağa çalışan okuyucu dayanağına basmak yapip,

sosyalistlere süvüyor.

Ama bay yazar aynı zamanda "sosyalist!..."

Yazılarında, "işçi sınıfı" demeli, "Tabii bütün bunların temelinde sınıfsal deneler yatıyor" diyebilmeli!..

Okuyucu da buna "sosyalist" diyebilmeli.

Yazarınız yazmalı:

Parti: dergâh!

Partili: mütit!

Lider: tekke şeyhii!

Yazının başlığı "Mini-Liderler" olmalı ve sonra dökülmeli:

"... Müziler tekke şeyhinin her kusuruna bir kulüp takarak dergâha yerleşmişlerdir. Her mini-liderin tekkesinde bir kazan kaynar. Ülkede kaynayan kazanın yanarsa..."

Peki ya çözüm? Yazarınız eksik olmasın onu da yazsın:

"... Ne denir? Türkiye'de sosyalist hareket gerçek liderini bulmuyorsa tek tek keşkil sürecektir... Şimdilik tek otumlu nokta şu: İşçi ve köylü, doğasız sevgilerle mini-liderlere yüz vermiyor, küçük burjuva tekkeliğinden uzak duruyor ve gerçek liderini bekliyor..."

İhan Selçuk son günlerde bıkmadan usanmadan bunu yazıyor.

Basmı yelpazesinin aygıdeğer kalabilmesi gereken "Cumhuriyet"i ve onun İhan Selçuk'u bunalmı mı geçiriyor?..

Çocuk, babasına devamlı olarak "hastayım" demiş. Adam bakmış oğluna, tıp gibi oynuyor, açıyor. Alına korumuş elini, atıpçok!

- Hayır oğlum, sen hasta değilsin.

- Hastayım!

- Değilsin!

- Vallahi!

- Değilsin!..

Uzantımsız, alınış doktora götürmüş çocuğu.

- Doktor, bu çocuk kendisini hasta sanıyor....

Doktor, çocuğu iyice bir muayene etmiş:

- Hayır, çocuk kendini hasta sanmıyor. demiş, çocuk hasta!..

Cennet yazan İhan Selçuk "yazırım" diyor, yazıyor!.. Ama İhan Selçuk çocuk değil ruhsalallah! Maksî Yazar!..

Feyyaz Berker, hükümete karşı zalimce davranmıyordu. Hükümetin "başarılı ve başarılı" yılları vardı. Ve onları teker teker sayıyordu. Berker'in akli petrol sübvansiyonuna emiyordu! Ama isteklerine tercüman olarak hükümet bir konuda girişimlere geçmiş TUSİAD'ın bir başka görüşü Türkiye işçi görüşü soruşturması...

Berker, "anarşik olaylara" da değindiği basın toplantısında çözümü büyük partilerin konuya ortak bakışında görüyordu. TUSİAD Başkanı gene "AP-CHP" diyor ama konuşmanın burasında bir septama yapmayı da ihmal etmiyordu.

"Sözlerimden, büyük partilerin simdilik beraber hükümet olmaları anlamı çıkarılmaması..."

ŞECAAT ARZEDERKEN SİRKATIN SOYLEYENLER

İş adamları hükümetten memnundu. Her ne kadar AP-CHP rüyası bitmemişse de, somut şartlarda henüz bunun olgunlaşmasının zorluğu da dikkatten uzak tutulmuş ordu...

Büyük sermaye çevrelerinin hükümete yönettikleri sacak beğemesi bakımından Feyyaz Berker'in, hükümetin "olumlu" bulduğu icraatlarını sıralamakta yarar vardır. Hükümetin "olumlu" işleri şunlardır:

- * devulasyon,
- * vadesi gelen borçlarla kısa vadeli borçların konsolidasyonu ve taze para bulmaya yönelik girişimler,
- * enflasyonu sınırlayan bir bütçe hazırlanması,
- * fiyat artışlarını önlemeye dönük bir taban fiyatları politikası uygulaması,
- * KİT'lerde sübvansiyonları azaltmaya yönelik fiyat uygulamaları,
- * İçki ücretlerinde, fiyat artışları ve üretimiyle artışları ile ilişkili gerçekçi bir toplu sözleşme uygulamasına dönük girişimler,
- * AET ülkelerinde kararlılıkla dönük çalışmaların başlatılması,
- * İhracata dönük bazı olumlu kararların alınması ve bu istikamette çabaların sürdürülmesi."

SERMAYENİN PROGRAMI

TUSİAD Yönetim Kurulu Başkanı

hükümetin "olumsuz" karar ve uygulamalarında şöyle sıralıyordu:

"* Demir, çelik, çimento, kereste gibi bazı temel malların ticaretinin devletleştirilmesine yönelik girişimler,

* Linyit işletmesi başta olmak üzere bazı madenlerde işletmenin devletleştirilmesi kararları,

* Devlet inşaatının emanet yoluyla yapılması konusunda karar,

* Plan stratejisinde özel kesimden ve karma ekonomi kurullarından hiç söz edilmemesi, ekonominin tüm eğiliminin KİT'ere ve kooperatiflere kaydırılması-na yönelik politikanın ortaya konulması,

* AET yaklaşımı ile sanayileşme stratejilerinin geliştirilmesi,

* Gereksiz biçimde uzun süre hamuoyunu işgal eden yeri vergi tasarılarında kurumlaşmayı ve sermaye piyasasını önleyici bir felsefenin ortaya konması,

* İhracata girilen dünya piyasası fiyatlarıyla sanayiye intikalinin sağlanmasına dönük gerçek teşviklerin yapılması,

* Ayrıca, petrol fiyatlarının anlaşılabilir bir şekilde sermaye piyasasına devam etmesi,

* Her yandan kredili ithalat sınırlanırken, döviz kasasına işlemler kazandırılmaması nedeniyle transferlerin yapılmaması,

* Fiyat tespiti ve kontrolü konusunda politik ve politik tedbirlerin ticari ilişkileri olumsuz etkileyecek şekilde düzenlenmesi,

* Geçmişe dönük olarak talep edilen kur farklarının yaratıldığı tereddüde ek olarak getirdiği ek finansman yükü ve bütün bunların üzerine banka kredilerindeki sınırlamanın ortaya çıkardığı sıkıntılar,

* Devlet harcamalarının küçülmesine dayalı olarak müteahhitlere yapılmayan ödemelerin ekonomiyi yarması,

* Ve nihayet KİT'ere büyük önem verilmesine ve ürünlerine yüzde 200'e varan zamlarla rağmen 1978 yılını yaklaşık 20 milyar TL. zararına tamamlayacaklarının (TPAO'nun yolda 6 milyar TL, demir yollarının 3 milyar TL, denizcilik bankasının yolda 2 milyar TL zarar edeceğini ortaya koyan göstergeler vardır) belirlenmesi, 1978 yılının ikinci yarısına ciddi sorunlarla girilmekte olduğu görülmektedir."

KAYA KJMİLDAMIŞTIR

TUSİAD Yönetim Kurulu Başkanı

ın "olumsuz"luk diye sıraladığı karar ve uygulamaların da ne menem uygulamalar olduğu bilindiğine göre, hükümetin rotası büyük sermaye tarafından vize edilmektedir.

Koltuk altındaki haçı biraz daha gözlerine önüne serilen bu CHP'nin, emekliler gözünde gerçek sınıfsal kimliğinin daha da anlaşılmasıyla birlikte, işçilerin ve yandaş emekçi kitlelerin ger-

çek kuruluşunu omuzlayan Türkiye İşçi Partisi'ne karşı yoğunlaşan saldırılar daha da iyi anlamak mümkündür.

Faşistlikle, sınıf dolandırıcılığıyla, sınıf uzlaşmacılığıyla, Mao'cu saldırı ve maceracılıklarıyla, "soyalsizm" sabıksızları havalelerle çevrelenen kör kuşatma, saldırı plan ve hesapları iflas etmeye yüz tutmuştur. Türkiye İşçi Partisi kayıyı kılmadığıdır...

BABALİDE YENİ GELİŞMELER VAR

Gazetelerin toplumu etkilemenin yanında, hükümetler ve alacakları kararlar üzerindeki etkisi, gazete çıkaracak kadar parası olan herkesi ilgilendiriyor. Sermaye grupları gazeteleri kendi sınıf çıkarları ve özel çıkarları doğrultusunda yönlendirmek için önemli bir silaha sahiptir. İnan bilmeyen bu etkiliyi sağlamakta oldukça etkili bir yöntem. Ancak gene de doğrudan bir gazeteyle sahip olmak sermaye gruplarının işini çekmeye devam ediyor.

Gazete çıkarmak yapılan yastırın büyüklüğü dikkate alındığında artık çok kârli bir iş olarak görülüyor. Gazeteye yatırılması gereken sermaye ile başka işlerde daha büyük paralar kazanmak her zaman mümkün. Bu nedenle basım tekelinin bazıları başka alanlara da yatırım yapmaya yöneliyor. Büyük sermaye grupları da çok kârli olmayan bu alanda başka işlerden sağladıkları büyük kârların bir kısmını yatırabileceklerini ve bu yatırımlarından diğer işlerindeki kârlarını arttıracaklarını düşünüyorlar.

Bazı büyük sermaye gruplarının yeni gazete çıkarmaya hazırlandıkları yanında mevcut etkin gazeteleri satın alma niyeti de görülmektedir. Örneğin, Ulke ekonomisindeki etkinliklerini politik planda peçinlemek için etkili bir yol olarak gördükleri gazete konusunu tartışan büyük sermaye sahiplerinden birinin 270 milyon İsviçre Fransızesini satın almayı düşündüğü ve pazarlık anlaşması sağlandığı söyleniyor. Bu pazarlık Selahattin Beyat'ın da ilgisinde duyuldu.

Başbali basımının genel bir bunalım içinde olduğu dönemde sağın çok satan tek gazetesi Tercüman da hükümetle ilişkilerini daha güçlü bir yapıya oturtmak için politikasını gözden geçiriyor. Ekonomisi sayfasını düzenlemek üzere Ertuğrul Soysal'ın da içinde bulunduğu bir ekip çalışmaya hazırlanan Tercüman gazetesi siyasal danışman olarak da CGP'li çok önemli ve eski bir politikacıdan yararlanmayı başarıyor.

Haber ajanslarının devlette yapılacak yardımdan en büyük payı almak için yarıştıkları bir dönemde buvetta basımın durumu da kısaca böyle.

Kendisini solda sayan tek "diddi gazete" Cumhuriyet'te de başka bazı gelişmeler gözleniyor.

CUMHURİYET Mİ, YENİ CUMHURİYET Mİ?

Cumhuriyet gazetesinin sahipliği ve yönetimi üzerine ilk tartışmalar 12 Mart döneminde kamuoyuna genişletildi. Nâdir Nâdi, İhan Selçuk ve Oktay Kurtbâke'nin de içinde bulunduğu ekip, Cumhuriyet'in ortaklarından Niyazi Nun'un operasyonuyla gazeteden uzaklaştırılmış ve gazete daha sonra çökerek yayını sürdürmüştü. Uzaklaşırken ekibin "Yeni Cumhuriyet" adında bir gazete çıkarmaya hazırlandıkları da sıralandı duyuldu. Ancak aynı ekibin yeniden gazetenin yönetimine dönmeleri üzerine "Yeni Cumhuriyet" olayı da askıda kaldı, zamanla da unutuldu.

CUMHURİYET ZOR DURUMDA

Uzun zamandan beri izlenen yayın politikası iflas etti. CHP'nin yan resmi yayınlarında bile arazara görülebilen CHP'ye yönelik eleştiriler Cumhuriyet'in yönetim ekibince en önemli yazılarına dahi tanınmayan bir hak oldu. Köşe yazılarının yazılardan haberleri kadar her satırında CHP'yi haklı çıkarmak başka amaçlı olmayan yönetici ekip idari sorunları çözemedi, gazetenin tirajının düşmesini de önleyemedi. CHP'yi desteklemeyi gazetenin tek amacı haline getiren anlayış, o derece üç noktalarla sınırlandı ki yakın zamana kadar CHP'nin ve İdris Ecevit'in her yaptığında keramet arama, butun başarısızlıkları basın olarak gösterme ve yanlışlara özer bulmada üstünlüğüyle tanınan Uğur Mumcu'nun yazıları; dahi yönetimin makasından kurtulamadı.

Tirajın "kurtulma noktası" olarak görülen 100 binlik satışın çok altında kalan ve bir türlü ürjü artırmayan gazete günlük çok okuyucu kaybeder hale gelince zaman iyice kaynamaya başladı. Hisselerdeki düşüm Cumhuriyet'te basması bir deşer oluşturuyor. Niyazi Nun tarafından mahkeme kararı ile bloke edilen hisseler dışında büyük bir bölüm Nâdir Nâdi'nin kuzakdaşı Leyla Uşaklı'nın elinde bulunuyor. Yönetimin başında bulunan Oktay Kurtbâke'nin korkusu da başarısızlığın ortakları hareketi geçireceği ve yönetime el koyabilecekleri noktasında topluyor.

Gazeteyi kurtarmak için Ankara ve İzmir'de ofset baskıya geçmesi ve alınan diğer önlemlerle başlı başına bir birlik getiriyor. "Cumhuriyet Cuntası" diye anılan yönetim ekibi hisselerinin muhtemel müdahalesine karşı bir dizi önlem alıyor. Parasal akıntıyla rağmen eldeki tipo rotatiflerin terk edilerek ofsete geçmesi de "Yeni Cumhuriyet" olayına bağlanıyor. Gazetede uzun yıllardır çalışan, yüksek ücretli, "Cumhuriyet Cuntası" mensuplarının kadem tazminatları milyonlarca lirası buluyor ve bir gazete çıkarmaya yeteceği düşünülüyor.

Cumhuriyet'in etkin kişilerinden İhan Selçuk'un geçen hafta Ankara'da sürdürdüğü temalar ve yazılarında birden ortaya çıkıveren değişiklik de Ankara'nın gazeteci çevrelerine bu gelişmelere bağlı olarak değerlendirildi.

TEKSTİL SENDİKASI TAHRİP EDİLİYOR

Sosyalist işçiler sendikalarının tahripine izin veremeyecek.

Geçtiğimiz hafta içinde İstanbul 5. iş mahkemesi DISK'e bağlı 'Tekstil sendikasını, "ilerlemeci" diye adlandırılan muhalefet grubunun başvurusu üzerine Kayyum'a teslim etti. Gerçek olarak olağan merkez genel kurulunun 6 ay gecikmiş olması gösterdi. Oluşturulan 3 kişilik Kayyumdan Av. Müşir Kaya Cansuol istifa edince yerine bir başkası atandı. Olaylar bununla da kalmadı.

Mahkeme kararından önce DISK Yürütme Kurulu Tekstil Sendikasındaki gelişmeleri dikkate alarak duruma el koydu. Gazetelere verdiği ilanla yamın kalan Bakırköy ve İki kez ertelenen Beyoğlu Şube kongrelerini yapılarak 26.27 Temmuz'da Merkez Genel Kurulunu yapacağını ilan etti.

Ancak geçen zaman fazla birşeyi de-ğiştirmemi. Bakırköy Şube kongresi Divan Başkanı, DISK Genel Sekreteri, Fahmi İşçilerin "anlaşmaz" bir davranışla "bu kongre atında kongre yapılmaz" diye divandan ayrılmasıyla yeni boyutlar kazandı. "Devîmî Birlik" diye adlandırılan grup, Divan Başkanının kongreyi terketmesinin birşey ifade etmiyeceğini söyleyerek kendi arasında kongreyi yaptığını ilan etti ve Şube binasına gidip oturdu. "İlerlemeci" grup ise kendisinin kongre yaptığını ilan etti. Beyoğlu Şube Kongresi ise yapılmadan üçüncü kez yine ertelendi. Ancak "İlerlemeci" grup daha önce ertelenen şube kongresini yaptığını iddia ediyor meşru sayılmaması istiyordu. Oysa "yaptık" dedikleri "korsan kongre" idi. ertelenen kongreden önce yaptıkları ise gözdeğin ta kendisi idi. İlerci ve TP'li işçilere fabrikaların önünde saldırgan silah çekiyorlardı.

Sosyalistlerin birlik önerilerine sürekli karşı çıkıyor, alınması gereken her ileri adımı engelleyordular. Hesap açtı; her ne pahasına olursa olsun 'Tekstil'i ele geçirmek. Sorumsuz davranışlarıyla kaybettikleri "mevzileri" geri almak. Bir yandan tabanın sesini 'Tekstil'de duyurmak için "ölim arucuna" yatıyorlar, öte yandan tabandaki ölüme sahip çıkan sosyalist işçilere saldırganlar. Hayatında başkama olduğu Maden-İş Sendikasının yönetimini bile ender ziyaret eden Kemal Türkler "ölüm arucu çadırları" nı ziyarete getiriyorlardı.

MAHKEMENİN VERDİĞİ TEDBİR KARARI

Mahkemenin Sendikayı Kayyum'a teslim etmesinden sonra DISK, daha önce ilan ettiği tarihte (26-27 Temmuz) Tekstil Merkez Genel Kurulunu yapacağına, karara karşı Yargıtaya itiraz ettiğini belirtti. "DISK güvencesi" altına alınan, ama ilyice arap saçına dönen, Bakırköy ve Beyoğlu Şube Genel Kurullarıyla ilgili Merkez Genel Kurulunun karar vereceği bildirildi.

DISK'DEKİ HESAP KONGREYE UYMUYOR

26 Temmuz'da Park Otel'de Genel Kurul'un başlamasına beklenenin, 'Tekstil'de yeni bir gelişme başladı: Kayyum kararını veren mahkeme "ilerlemeci" grubun başvurusu üzerine Merkez Kongresine ihtiyati tedbir koyuyor ve kongre açılmıyordu. DISK'in yaptığı başvuru ise sonuçsuz kaldı. Tekstil sendikası ortalıkta kalmış durumda. Genel Kurul'un ne zaman yapılacağı ise belirsizleşti.

dan kalmış durumda. Genel Kurul'un ne zaman yapılacağı ise belirsizleşti.

"İLERLEMECİNİN HESABI NE?"

Tekstil sendikası parçalanmakla karşı karşıya kalmıştır. Bütün uyan ve 'Tekstil'in örgütsel bütünlüğünün sağlanmasına yönelik çabalar "ilerlemeci" in uzlaşmaz tutumları nedeniyle sonuçsuz kalmaktadır. Temmuz başlarında yapılmaması kararı alınan ancak daha bir ortam yaratılması için 1 Ağustos'a ertelenen Ören toplantısına, bu gelişme hava içinde gidilmekte, daha doğrusu götürülmektedir. Amaç ilerin kopma noktasına gelmesidir.

DISK içinde bir örgütsel otorite boşluğu yaratılmıştır. Kanuoyunda DISK içindeki bu gelişmeler endişeyle izlenmektedir. "İlerleme"nin ikkardayken yaptıkları boşluk ve açığı gediklerden örgüt sarıya yaralı olmaktadır. Artık DISK'e bağlı Maden-İş, 'Tekstil gibi bazı sendikalar bile Türk-İş karşısında "trade

beyan" kaybeder duruma gelmiştir. Bu durum son yıllarda DISK içinde tezgahlanan oyların acı sonuçlarıdır. Maden-İş tam anlamıyla bir duraklama ve giderek gerileme döneminde sokulmuştur. TP'lerin tadyesayle yaratılan boşluğu, sapkın akımların temsilcileri doldurmaktadır. Philips fabrikasında TP'leri işten attırılmışlar yakında yapılan ve seçimleri ise göçümler kazanmıştır. Bunlar ders alınması gereken sonuçlardır.

DAHA GEÇ KALINMADAN

Tekstil'in parçalanmasını önlemek için herşey bitmiş değildir. Yıllardır sendikamızın başına çöreklenmiş suç uzlaşmacı yöneticilerin dışında tüm ilericileri uyaralım en geniş anlamda birlikteliği sağlamalı, sendika bu açmazdan kurtarılmalıdır. Gruplar sorumsuz davranışlarını bırakmalı, sari sendikacılığı karşı en geniş birlik oluşturulmalıdır. Yoksa bu gidis işçi sınıfının birliğini parçalayıcı sonuçları doğurabilecekler.

provokasyon Buca Cezaevi'nde sürdürülüyor

MC döneminde faşistlerce işgal edilen Tariş'in çeşitli işletmeleri arasında Üzüm İşletmesi de vardı. Üzüm İşletmesinde yuvallanmış faşistler bir türlü temizlenmedi. İşletmenin ilericileri işçileri bugüne kadar faşistlerin baskı ve saldırganlığına çok sık karşılaştılar. Ecevit Hükümetinin kurulmasından sonra İşletmeye yönetimine yapılan değişiklikler de bu saldırıları önlemeye yetmedi. Tariş'in bütün işletmelerinde faşistlerin temizlenmesini yöneticiler değil ilericiler işçiler isendiler. Bugüne kadar faşistlerin çeşitli saldırıları üzerine sanıkları yakalamak için polis işletmelere hiç girmede. Ancak bir faşistin Üzüm İşletmesinde dövülmesi üzerine ilk kez polis işletmeye girdi. 14 ilericil işçi gözaltına alındı. Emniyet 1. Şubeye götürülen 14 ilericil işçiden CHP Ağaşehir İlçe Gençlik Köle başkanı ve İşletme şefi Behaettin Güler ile İzzet Yaşarın ağır şekilde dövüldükleri adli tabip raporu ile septandı. Gözaltına alınan bütün işçilere dayak zorunlu "hazırlanmış ifade tutanakları" imzalatıldı.

Mahkemeye tutuklanan Tariş işçileri tutuklu kaldıkları 50 günün sonunda 21 Temmuz günü mahkeme kalemine götürülmek üzere koşullarından alındılar. Birkaç kez ilericileri arandı ve kapalı bir bölüme alındılar. Buraya kadar yapılan cezaevinde her zamanki uygulamadan pek farkı değildi. Cezaevinde aynı gün mahkemeye gidecek tutukluların adlarının yazılı olduğu listede isimlerin karşısına 'sağ' ve 'sol' diye işaretler konulması, ayrı odalara alınması ve ayrı gruplar halinde götürülmesi bilinen uygulamadır. Ancak bu kez ilk olarak listede yalnız 'sol' işaretleri konulmuştu. 'sağ' ve 'sol' olarak ayrılmış tutukluların alındıkları ayrı odalarda bulunan alıcıverdi İspartoliler demir parmaklıkların dışından, tutuklu ve hükümlülerin gremediği bir bölüme birbirleriyle irtibatlı hale getirilirmişti. Faşistlerin bulunduğu bölüme Tariş işçilerinin adları böylece duyulmuştu. Kapalı bölüme bulunan Tariş işçilerinin yanına normal uygulamaların dışında siyasal olmayan tutuklular da alınmıştı.

Tariş üzüm işletmesinde başlayan

SALDIRI BAŞLIYOR

Tariş işçileri habersiz beklerken birden odanın kapısı açıldı ve 9 faşist çoraplarından, sırt ve ceplerinden çıkardıkları şiş ve saçtatarları saldırganlaştırdılar. Odayı faşistlerin koşullarına başlayan malta kapısı da her nedense açıldı. Bir isik üzerine bütün faşistler koşullardan fırlayıp saldırganlaştırdılar. İlerici işçilerden Süleyman Yaşar ve Ağah Sırn Ateş ağır yaralandı.

Canlarını kurtarmak için gardiyanların bulunduğu kapılarına doğru kaçan ilericileri şiffet bu kez yeni bir engelle karşılaştılar. Saffet ve Polat adı gardiyanlar kapıya sandalye koyarak açılmalarını önlemişlerdi. Yüzlerce saldırganın kovaldığı işçilere çelme takarak yakalanmalarını sağlamak için gardiyanların elinden zorla alınan anahtarları kapıya açabilen işçiler canlarını kurtarabildiler. Bu arada ilericil tutuklu ve hükümlülerin bulunduğu bölümlerin kapıları kilitlenmişti. Faşistler bütün ilericilerin olay yerine toplanması üzerine koşullarına

çekildiler. Cezaevi idaresi ve jandarma faşist saldırganları burak saldırganı uğrayanları tehdit etmeyi uygun buldu. Jandarma ve savcı faşistlerin koşullarına girmemeler. Faşistler saldırganları araçlarını uygun şekilde güledikten sonra göstermelik bir "anık" bulundular. İfadesi alımp baskıldı. Şimdi olayın soğuması bekleniyor. Unutturulmaya çalışılıyor.

BOTÖN CEZAEVİ SALDIRIYININ NASIL HAZIRLANDIĞINI BİLİYOR?

Saldırganın planı ve önceden düzenlenmiş olduğu açıkça ortadadır. Faşistler bazı gardiyanlarla birlikte saldırganı örgütlemişlerdir. Cezaevi olayın tahlikası derinleştirip suçluları ortaya çıkararak örtbas etmeye çalışmaktadırlar. Şimdi Buca Cezaevi'nin bütün ilericil tutuklu ve hükümlülerle birlikte CHP'li 14 Tariş işçisi de CHP'nin iktidarda bulunduğu bir zamanda yaralanma tedavisi etmeye çalışıyorlar. Bir de CHP'li Adalet Bakanı Mehmet Can'ın ne yapacağını merak ediyorlar. Bir faşistin hafif dövülmesi üzerine aylardır cezaevinde tutulan 14 CHP'li ilericinin bu meraklı Adalet Bakanı tarafından birtahale 'aşırı bir merak' sayılmayacaktır.

ECEVİT KAPİTÜLASYONLARI GERİ Mİ GETİRİYOR?

ORHAN KURMUŞ

Doç. Dr. R. Mehmet Çimert 11 Temmuz günü öldürüldü ve iki gün sonra topana verildi. Çimert'in öldürüldüğü gün Ankara'ya gelen "Türk asıllı" bir işadama, cezaevine gönderildiği gün Türkiye'den ayrıldı. Bu işadamanın Türkiye'de katıldığı toplantılar için gün boyunca *Milyet* gazetesi ayrıntılı olarak birinci sayfasında duyurdu. Cumhuriyet gazetesi ise haberi, ikinci gününde, gayet kısa bir biçimde ve kayıtlarda verdi. Diğer gazetelerde bu konuda hiç bir şey çıkmadı. Daha da ilginç, "Türk asıllı" işadama yeni yurdu Amerika Birleşik Devletleri'ne döndükten sonra kimse bu konuda bir şey söylemek gereğini duymadı. Sanki "Türk asıllı" işadama Erol Bekir, Başbakan Ecevit'in özel çağrısı olarak Türkiye'ye gelmişti, ancak halihazırda Yel Yönetim Bakanı Özdemir ve Azot Sanayi Genel Müdürü Özdemir tarafından karşılanmadı, sanki Başbakan Ecevit ve Sanayi Bakanı Alp ile bir seri toplantılar yapıldı. Ve o anki bu işadama yurdumuzun fosfat yataklarını, Osmanlı Devleti'nin kapitülasyonlarını bu şekilde geride bırakacak biçimde peşkeş çekilmişti. Sanki bunların hiçbirisi olmadı. Ne "İleri" yazarlarından ne devrimcilerden, antiemperyalistlerden kendilerinin menkul grupçuklarından ne de konuyla çok yakından ilgili olmaları gereken meslek kuruluşlarından bir tek demec, bir tek konuşma bildirisi duyulmadı. Hepsinin üzerine maki ölü toprağı serildiği.

"PRENSİP" ANLAŞMASI

Milyet gazetesinde çıkan fotoğraflı habere bakılınca gelişmeler şöyle oldu: ABD'ye yapıldığı gibi Amerika'da Ecevit, Amerika'da yerleşmiş "Türk asıllı" işadamları ile bir toplantı yapıyor ve onlara Türkiye'ne kalınmasını katkında bulduklarını söylüyor. Bu çağrısı ilk uyan kişi de Erol Bekir oluyor ve ille uçağı Bu Türkiye'ye geliyor. 1945 yılında Amerika'ya yerleşip "afordan milyoner" olan Bekir'in kimya laboratuvarında fabrikalara sahip olduğu söyleniyor.

Türkiye'de kaldığı üç gün boyunca çeşitli demecler veren Bekir'in söylediklerinden anlaşılıyor ki Ecevit'in Amerika gezisi son derece yararlı olmuştur ve askeri embargo Başkan Carter'in baskısıyla kaldırılacaktır. Mardin'in Mazıdağı yöresinde bulunan fosfat yataklarını Bekir tarafından işletilecek ve işletilecek, fosforit gene Bekir'in kuracağı fabrikalarda yapıp gübre hammaddesi olarak kullanılacaktır. Bu ikinci konuda Bekir ve çeşitli bakanlar ve yüksek düzeydeki yöneticiler arasında "prensip" anlaşmasına varılmıştır.

Ecevit'in Amerika gezisiyle ilgili olarak söylediği Bekir'in kendi kişisel düşünceleridir. Ama, Mazıdağı fosfat yataklarının işletilmesi sorunu, özel çağrısı olarak gelen bir Amerikalı işadama ile Başbakan ve bazı bakanların oturup "prensip" anlaşmasına vararak çözümü taraflardan kadar bastırılmıştır. Bu "prensip" anlaşmasının arka planı, yurdumuzun şimdiki kadar el zambanmış doğal zenginliklerinin de emperyalizme teslim edilmiş hazineleri vardır.

DONYADA VE TÜRKİYE'DE FOSFAT

Yapay gübre üretiminin en önemli

hammadelerinden birisi olan fosfat doğada en çok kalsiyum bileşiği olarak bulunur. Dünya fosfat üretiminin % 70 dolayında bir bölümü yapay gübre sanayinde kullanılır. Fosfat madenciliği de bu yüzden ancak 130 yıllık bir geçmişe sahiptir. Yurdumuzdaki en önemli fosfat yatakları Mardin'in Mazıdağı bölgesindeki Batı Kasnak, Taştı, Akras ve Senolun yörelerinde bulunmaktadır. Buradaki fosfat yataklarının arama ve işletme ruhsatları Etilbank'a aittir. Bu bankaya bağlı olarak çalışan Güney Doğu Anadolu Fosfatları Grup Başkanlığı, 1974 yılından bu yana Batı Kasnak fosfatlarını iki ayrı proje olarak işletme çalışmalarını sürdürmektedir. Devlet Planlama Teşkilatının bu konudaki Özel İhtisas Komisyonu raporuna göre her iki proje için de yabancı sermaye katkısı bizim konumuz değildir.

İşte, "Türk asıllı" işadama Bekir'e peşkeş çekilen fosfat yatakları bunlardır. Bu yatakların arama ve işletme ruhsatları Etilbank'a aittir, bu yatakların işletme projelerinde yabancı sermaye olmasın planlanmıştır ve Deniz Baykal'ın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı olduğu bu hükümet bu fosfat yataklarını kendiliğince bir Amerikalı işadama teslim etmektedir. Ve her ne hikmetse Deniz Baykal, birinci derecede sorumlu olmasın gereken böyle bir konuşma ağzını açıp bir kelime söylemek zahmetine bile katılmamaktadır. Herhalde "halkçı" ve "İleri" olmamanın bir koşulu da böyle konularda sessiz kalmayı gerektiriyor da ondan.

Türkiye, fosfat gereksiniminin tümünü ithalat yoluyla karşılamaktadır. Dünyadaki en büyük fosfat üreticisi olan Sovyetler Birliği, ABD ve Fas aynı zamanda bulunan en büyük fosfat rezervlerine de sahiptir. Toplam 48 milyar ton olarak tahmin edilen dünya rezervlerinin 43 milyar tonu bu üç ülkededir. Türkiye'nin fosfat ihtalati 1970 yılında 72 bin ton dolayındayken şimdi artarak 1975 yılında 908 bin tona yükselmiştir. İthalatları bu artışla birlikte ithalat fiyatları da hızla artmıştır. 1970'lerin başlarında gemiye teslim tonu 8 dolar olan fosfat 1975 yılında ortalama 64 dolar, 1976 yılında ise ortalama 47 dolar fiyat getirmiştir. Türkiye fosfat ihtalatinin büyük bir bölümünü Fas ve Tunus'tan sağlamakta ve fiyatları bu tebebin artışa karşılık paralel olarak, Gübre Araştırma Enstitüsü'nün tahminlerine göre 1982 yılında Türkiye'nin fosfat kayma talebi 5,8 milyon tona yaklaşacaktır. Fiyatların gelecekteki artış hızıyla artacağı gibi çok lüks bir varıyım yapmak bile Türkiye'nin fosfat ihtalati için 1982 yılında ödeyeceği döviz 1,5 milyar dolara yaklaşacaktır.

Dünya fosfat üretiminin yılda ortalama % 8 arttığı ve en büyük iki üretici ülke olan Sovyetler Birliği ve ABD'nin ürettiklerinin % 90'ına yakın bir bölümünü kendilerinin tükettiği hesaba katılırsa Türkiye'nin ithalat için büyük ölçüde Kuzey Afrika ülkelerine yönelmesi gerekecektir. Petrol üreten ülkeler gibi fosfat üreten ülkeler de fiyatları istedikleri düzeyde oluşturacak kurumsal

Fosfat yataklarının işletilmesi sorunu, özel çağrısı olarak gelen bir Amerikalı işadama ile Başbakan ve bazı bakanların oturup "prensip" anlaşmasına vararak çözümü taraflardan kadar bastırılmıştır. Bu "prensip" anlaşmasının arka planı, yurdumuzun şimdiki kadar el zambanmış doğal zenginliklerinin de emperyalizme teslim edilmiş hazineleri vardır. Bu kez bir başka Amerikalı işadama peşkeş çekilen fosfat yataklarıdır.

bir yapı oluşturdukları takdirde fiyatları 1970-1975 yılları arasındaki artış hızıyla artacağı varsayımından hareketle çok lüks bir varıyım olduğu ve Türkiye'nin 1982 yılında fosfat ihtalati için ödemesi gereken paranın 1,5 milyar doları kadar çok daha yüksek bir düzeye ulaşabileceği ortaya çıkar.

Türkiye bu kadar parayı fosfat için ödeyemez. O halde yapılması gereken şey Etilbank ve MTA'nın ortaklaşa çalışarak buldukları fosfat yataklarının işletilmesidir. Güney Doğu Anadolu ve Bitlis dolaylarındaki görünen fosfat rezervlerinin 40 milyon ton olduğu hesaplanmıştır. Olan rezervlerin de 260 milyon ton dolayında olduğu tahmin edilmektedir. Tahminlerin hepsi gerçekleşirse bile Türkiye'nin kendi gereksinimlerini uzun yıllar karşılayacak kadar fosfat yatağına sahip olduğu kuşkusuzdur.

Devlet Planlama Teşkilatına göre Türkiye'de mevcut fosfat yataklarının işletilmesi bazı önemli teknolojik sorunların çözülmesiyle gerçekleştirilebilir. Yapılan hesaplamalara göre bugün Türkiye'de üretilen fosfat kayasının tonu 1977 fiyatlarıyla 810 lirası malolacak ve kapasitenin genişlemesiyle bu maliyet çok daha azalabilecektir. Bu maliyet 1976 yılı ortalama ithalat fiyatı olan 47 dolar ile karşılaştırıldığında ve gelecekteki fiyat artışları da gözönüne alındığı takdirde ekonomik açıdan uygun bir kara verme kotası olarak kabul edilebilir.

PROGRAMLAR: BOŞ LAF

Anlaşıldığına göre Başbakan Ecevit ve bazı bakanları fosfat ihtalati etmek yerine kendi fosfatlarının işletilmesini daha yararlı olacağı kararına varmışlardır. Bu olumlu bir gelişmedir. Ne var ki fosfatlarımızı kendi olanağımızla kullanarak kendimizi değil de "Türk asıllı" bir Ame-

rican işadamanın işletilmesi için bu işadamayla "prensip" anlaşılmasına da varmışlardır.

Cumhuriyet Halk Partisi Programı'nın 160. sayfasında aynı günün yazıyor: "Cumhuriyet Halk Partisi ülkenin doğal kaynaklarını tüm ulusun yararına ayar ve bunlardan işçilerin ve yabancılardan değil kiminle ulusun yararlanmasını ister... Bağımsızlığın ve milliyetçiliğin temel koşullarından biri yurt topraklarının yalnız üstünde değil sınırları da tüm doğal kaynakları da ulusal egemenliğin elinde ve katıksız kurulmalıdır. Bunlardan emekçiler, kömür ve petrol Devlete işletilip değerlendirilmelidir." Kelimeler kelimelere bunlar yazılı CHP programında. İyi şeyler, güzel vaatler bunlar, ama hepsi boş laf. Boş laf olduğu da fosfat yataklarından Erol Bekir adlı Amerikalı işadama peşkeş çekilmeden değil.

Hükümet programında ise günün yazıyor: "Türk ulusu, nerede ve hangi koşullarda çalışması gerektiğini belirler, emperyalizme bütün gücüyle karşı çıkar." Doğru, Türkiye halkı emperyalizme karşı çıkacaktır ama CHP ve onun kurduğu hükümet ne yapacaktır? Herhalde Erol Bekir "Türk asıllı" olduğu için doğal kaynaklarımızın kendisine peşkeş çekilmesini CHP ne de hükümet programına aykırı düşünmüyor olabilir.

Şimdi, halkımız Cumhuriyet Halk Partisi'ni ve bu hükümeti nasıl yapacaktır? Programda yazılı vaatleri boş laf mı bakanlar, yoksa, yapılacak işlere mi bakanlar? "Aytekin işleri kimin, lafı bakanlar" diye ünlü bir deş vardır. Yargı bu meselede bize anlatıyor: gerçek doğrultusunda olacaktır.

TIP İZMİR İL YÖNETİM KURULU ÜYESİ CEM CEMİL ÖZTÜRK TAHLİYE OLDU

Türkiye İşçi Partisi'nin 4-23 Nisan arasında sürdürdüğü "Ulusal Bağımsızlık için NATO'ya Hayır" kampanyası sırasında tutuklanan C. Cemil Öztürk 28 Temmuz günü yapılan duruşmada tahliye edildi.

Kitle örgütlerinin İzmir'de NATO kampı hakkında yaptıkları basın toplantısında gözaltına alınan TIP İzmir İl Yönetim Kurulu Üyesi Öztürk, devletin güvenliğini ihlal eden gizli bilgiler edindiği iddiasıyla üç ayı aşkın süredir Buca Cezaevinde tutuluyordu.

"TOPLUMSAL ANLAŞMA" DÜŞÜNÜDÜ

GENCAY ŞAYLAN

HALİL TUŇÇ 'TOPLUMSAL ANLAŞMA' YAPTI

İçinde yaşadığımız çağda kapitalizmin bunalımının şiddetlendiği ve bunalımlar arasındaki zaman periyodunun giderek kısaldığı ya da bir görünüm kazanmıştır. Burjuva akademisyenleri de, oluşturdukları ekonomi kuramının bu olguları açıklamakta yetersiz kalması üzerine, bunalımların doğallığını ileri sürmekte ve bunalıma karşı alınabilecek pratik önlemlerin neler olabileceği sorunu üzerinde durmaktadırlar. Bunalımların genel görünümünü, üretimin dar boğaza girmesi, firmaların gerekli yatırımları yapmak için kaynak bulmada güçlük çekmeleri, enflasyon ve işsizliğin beraberce artması, dış ticaret ve para sisteminin bozulması vb. olguları içermektedir. Kapitalizmin bu evresel bunalımı, işçi sınıfının görece olarak güçsüz olduğu ülkelerde (bunlar çoğunlukla çevre ya da başlıca ülkeler dediğimiz sistemlerdir) faşizmin boy göstermesine neden olmaktadır. Buna karşılık burjuvazinin, işçi sınıfının gücü ve örgütlülüğü karşısında faşizme yönelemediği yerlerde, mevcut sistem ekonomik ve sosyal yapısında değişiklikler yapmadan bunalımı yumuşatacak çözümler ya da önlemlere başvurmaktadır.

temel kararsızlığı toplumsal yaşamın her alanında olduğu gibi çalışma yaşamına da ya da bir başka deyişle işçi-işveren ilişkilerine de yansımaktadır. Bunalım kendini duyurmaya başlayınca sistem ya da burjuvazi, teknik terimlerle ifade edilecek olursa, yatırımları hızlandırmak, fiyatları tekrar kararlı hale getirmek vb. tipte amaçlarını gerçekleştirecek yollar, yöntemler aramaya başlarmaktadır. Sözü edilen bu amaçların gerçekleştirilmesi, doğal olarak sermaye ile örgütlenmiş işçiler arasındaki iktidar mücadelesini ön plana getirmektedir. Bu süreç içinde kapitalist ekonomi için ana sorun, işçi ücretlerini dondurmamak, çalışma temposunu hızlandırmak ve yönetsel denetimi artırmak noktalarında yoğunlaşmış bulunmaktadır. Doğal olarak burjuvazi için hedef, bunalım karşısında kendini egemen kılan sistemin değişimini değil bunalımın yükünün emekçi kesime yitkinmesini, bununla beraber bir çok ülkede burjuvazi, örgütlenmiş emekçinin gücü karşısında ücretleri dondurmamak vb. tipteki önlemleri uygulamaya koymaktan ötesinde yolumun bunalımdadır. İşte böyle durumlarda ücretleri dondurmamak, üretimi ve yönetsel denetimi artırmak iş devlet yardımı çağrılmakta, ona bir arabalıcılık ve çözümlenilicilik rolü yüklenerek yukarıda sözü edilen

Kapitalizmin bunalımları ve giderek büyüyen sis-

Sosyal-iş Genel Başkanı:

TOPLUMSAL ANLAŞMA BİR VİTRİN SÜSÜDÜR

"Toplumsal anlaşma"yı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Sadece ülkemize özgü olduğunu sanmadığını, fakat ülkemizde gelişmiş kapitalist ülkelere oranla daha sık ve çok uygulanan bir yöntem var. Sözcükleri ve kavramları çarpıtma. Örneğin burjuvazi yıllar yılı "ulusal çıkarlar" kavramını burjuvazinin çıkarları ile eş anlamlı daha doğrusu yalnızca bu anlamı ile kullanmıştır. Bunde işçi ve emekçi kitleleri şartlandırma asıl amaçtır tabii.

"Toplumsal anlaşma" da böyle bir çarpıtmanın ürünü. Anlaşmanın toplumsallığı salt, sermayeye yeni kâr olanakları yaratmak, işçi ücretlerinin dondurulmasını sağlamak yanı ile var. Bu yanı ise kuşkusuz sermayenin planlı ve programlı bir biçimde işçi sınıfını yönlendirmeye çalışmasıdır. Bu saldırgan "Eçevitsel" bir vitrine yapıyor. Yani "Başçı", yani "demokratik işçi hareketi"ne sahip (!) çıkıyorlar.

Bu olguyu, bu saldırgan bilimsel sosyalistler yıllar öncesinden saptadılar ve söylediler. CHP -büyük burjuvazi ilişkisini değerlendirdiler. Ve kararlı mücadelelerini sürdürüyorlar. Bu mücadelede, işçi sınıfını ve emekçi kitleleri doğru anlayış ve mücadele çizgisinde örgütleyerek sonuca ulaştırabilirler.

Ücretlerin dondurulmasının bu anlaşmada söz konusu olmadığını söylüyor. Ne dersiniz?

Son günlerde ücretlerin dondurulmasına karşı olduğunu söylemeyen hemen hemen hiç kimse kalmadı. Televizyonda, renkli basında böy göstermek karşı olduklarını açıklayanlar anlamı bir tablo oluşturuyorlar.

Sakıp Sabancı ücretlerin dondurulmasına karşı olduklarını açıkladı. Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, İş Adamları ve Sanayiciler Derneği aynı şekilde görüşlerini belirttiler. Başbakan Ecevit ve Halil TuŇç da ücretlerin dondurulmasının söz ko-

nusu olmadığını ifade buyurdular. Bu durumun görüntüde bir çelişki var. Bu çelişki ise anlam tabloyu oluşturuyor. Bu söylenenleri söyleyenlerin hepsi de dondurulması, ücretlerin bugünkü durumun da aynen kalması anlamında kullanıyorlar. Böyle kullanınca da doğruyu söylemiş oluyorlar, karşı olduklarını açıklamakta.

Oysa bilinen ve örgütlemeyle olan gerçek şu: Ücretlerin dondurulması demek, ücret artışlarının, artış oranlarının, emirlandırılması demektir.

İşte bu anlaşma bile ücret artışlarının sınırlandırılması, yani ücretlerin dondurulmasını sağlıyor. Bununla ayrıca fiyat artışlarının sebebinin ücret artışları olduğu yutturulmasına da "demokratik işçi hareketi" ortak edilecek kamuoyu da yanılıyor.

Ücretlerin dondurulmasına ilişkin işleyecek tezgah şöyle saptanıyor. 1976-1978 arası fiyat artışları oranında bir zam, işçinin toplam ücret gelimine yalnızca maaş veya ayık ücretine değil, tüm sosyal yardımlar da dahil -yanıtacaktır. Bu rakamın büyük olacağı Başbakan tarafından söylenmiştir. Gerçekten de, Türk-İş'e bağlı sendikaların bundan önceki toplu iş sözleşmelerine kıyasla rakam büyük olabilir. Bu, görüntünün ötesinde gerçek bir anlam taşımaz. Zira bu zam 2 yıl içinde dağıtılarak gerçekleştirileceğinden, 1978 ücret artışlarıyla işçiler, 1976 satın alma düzeyine bile erişmemiş olacaklardır. Kaldı ki cari yıllar içindeki fiyat artışları da hesaba katılır ise, 1976 satın alma düzeyinin de çok altına düşmüş olacaktır. 1977'ye oranla 1978 de sadece yivecek maddeleri fiyatının "resmi istatistiklere" göre %81 artışının belirlendiği ülkemizde bunu çok net görmemek için kör olmak gerekir.

Bu anlaşmanın vitrininde ayrıca ücretlerin dondurulması bütünselliği içinde yer alan başka saldırılar da vardır.

Örneğin, iş yasasının 13., 17., 24. maddelerin ye-

niden düzenleneceği, referandumu yasalaştırılması gibi, ilerici sendikal hareketin yıllardır savunduğu doğrular vardır. Ama bundan anlaşmanın bütünü için de tüccarlıkların vitrin sifirleri olarak yerleştirildiği anlaşılmaktadır. Bir kere ücretlerin dondurulmasını kabul eden bir anlayışın, işçilerin iş haklarını fiilen fişli ile ilgili, iş yasasının 13., 17., 24. maddelerini demokratik bir içeriğe sahip kılma anlayışında olması olanaksızdır. Nitekim "toplum sözleşmelerinde, kamu kuruluşunda yönetimin etkinliğini azaltacak maddeler konulmayacağı" gibi var olanlar da çıkarılacak" hükümünün anlaşmada yer alması bunu kendi içinde kanıtlamaktadır.

İşçiyi olmayan kârlardan hisse verileceği "beli" yanında, toplu pazarlık ve grev haklarının yeniden düzenlenmesini yapılabilecek belirlenmesi, "sivil özyönetim" arzu ve girişimle bütünlükte, Zira anlaşmada bu düzenlemenin olacağı açıkça yoktur. Bu düzenlemenin kısıtlama değil, demokratikleştirme olduğunu söylemeyeceği buradan kendiliğinden çıkmaktadır.

Bu bütünsellik içinde bu anlaşma, Eçevit hükümetinin kuma usyellerinde terah ettiği sendikaların, yine Eçevit'in deyimli ile "demokratik işçi hareketinin" temsilcisi Türk-İş olduğunu da tescil anlamında bir belge olmaktadır.

DISK'te böyle bir anlaşmanın içine girer mi? DISK'te böyle bir anlaşmanın içine almak ebedi bir temel amaç ve ödemdir burjuvazi için. Ancak bugün ülkemizin verili ve sonuot koşullarında ilerici sendikal hareketimizin tek üst örgütü olan DISK'te bu anlaşma içine hapsedme hayali ve özlemi içinde olanlarla, DISK'li uzlaşmacı sendika anlayışına ve çizgisine getirme çabası ve işlevi içinde olanlar kesinlikle hiirana uğrayacaklardır. İlerici sendikal hareketin birliğinin dalma "kitle ve sınıf sendikacılığı" ilkesi içinde var olacağına inanıyoruz.

ANLAŞMA" NIN RDÜKLERİ

amaçlar gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır.

İşte devletin böyle bunalım zamanlarında oynadığı arabuluculuk ve çözümlençilik rolünü yerine getirme biçimlerinden biri işçi ve bazı zamanlarda da işveren sendikalarını da taraf alan "toplumsal anlaşmalar" yapmak olarak belirlemektedir. Devletin bu işlevi, özellikle gelişmiş ve sanayileşmiş kapitalist toplumlar da oldukça belirgin bir görünüm kazanmış sayılabilir. 1968 olaylarından sonra Fransa'da Chaban Delmas Hükümeti ile tüm işçi ve işveren sendikalarının bir araya gelerek imzaladıkları Grenoble Anlaşması, 1975 yılında İngiliz İşçi Partisi Hükümetinin büyük ekonomik bunalım karşısında işçi sendikaları ile ücret dondurmasını ilhşkin olarak imzaladığı toplumsal anlaşma bu tür girişimlerin tipik örnekleri arasında sayılabilir.

Öneki hafta içinde Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu ile Bülent Ecevit Hükümeti arasında imzalanan ve bazı çevrelerce "devrim" olarak nitelendirilen Toplumsal Anlaşma üzerinde durmak, bu olayın yukarıda kaba hatları ile belirtilmeye çalışılan çerçeveye oturup oturmadığını ciddi bir biçimde tartışmak gerekmektedir. Bununla beraber Anlaşmanın önermelerini ele almadan önce, **olayın nasıl belirlenmediği ve nasıl gerçekleştiği** hakkında bazı noktaya değinmek anlamlı ve gereklidir.

Türkiye'nin uzun bir zamandan beri ciddi bir ekonomik bunalım içinde bulunduğu herkeşçe bilinmektedir. Bu bunalımın kâmen Türkiye kapitalizminin bünyesel bozukluklarından kısmen de parçası bulunduğu kabul edilmiş dünyayı etkileyen bunalımdan kaynaklandığı ileri sürülebilir. Ökide bir taraftan hızlı ve sürekli fiyat artışları hükümlünü sürdürürken diğer taraftan ticaret açmazına girmek ve böylece Türkiye kapitalizminin can damarı sayılabilecek ihrakat yapamama tehlikesi giderek gerçekleşme durumuna gelmektedir. Sistem ve sistemin denetimini elinde bulunduranlar bu bunalım karşısında ısrarla belli örneklerden oluşan bir reçeteden söz etmekte ve bu reçete bir bakıma ülkenin bağımlı olduğu dış ekonomik güçlerce de desteklenmektedir. Sözli edilen reçeteye göre bunalımın başı nedeni yüksek işçi ücretleridir; sendikalar arası yarışma ücretleri, başbozuk ve sorumsuz bir biçimde yükselmesine yol açmakta, bunun sonucu olarak da fiyatlar yükselmekte, yatırımlar ve üretimin azalmaktadır. Bu görüşün büyük çoğunluğu tarafından ısrarla bir biçimde ilhşlenmekte, ücretlerin dondurulmasını gerekliliği ilhşken burjuva ideolojisinin denetimini elinde bulanan kurum ve aygıtlara vurgulanarak belirtilmektedir. Bu baskı bir çok çevreyi etkilemekte, örneğin seçimlerde işçilerin çok büyük bir kesiminin reyini almış bulunan CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, Başbakan olduktan sonra, "dünyanın hiç bir yerinde görünmeyen sorumsuz ücret artışlarından" söz etmektedir. Nitekim Başbakan bu soruna maddaki bir çare bulacağını da belirtmiş bulunmaktadır.

Burjuva ideolojisinin, kendi sınıfının çıkarları için gerçekleri nasıl tersine çevirdiğinden fazla söz etmenin gereği yoktur. Ülkenin ekonomik bunalımının yüksek işçi ücretlerinden doğduğu iddiasının hiç bir ciddi kanıtı yoktur ve devletin resmi istatistikleri işçi ücretlerinin fiyat artışlarının gerisinde kaldığını açıkça ortaya koymaktadır. Örneğin ücretlerin en fazla artış gösterdiği kamu kesiminde bile ortalamaya ücret 1970 yılı 100 olarak alınırsa 1975'te 253'e ulaşmış; buna karşılık 1968 yılı 100 olarak kabul edilen tüketim endeksi 1976 yılında 200.7'ye yükselmiştir. Salt toptan esya fiyatları 1976'da %19.1, 1977 yılında ise %22'lik oranlarda artış göstermiştir. Bilindiği gibi kapitalizmin evrensel bunalımını kendini artık süreklile

yoğun fiyat artışları biçiminde göstermektedir. Kusuz kapitalizmin bu yüksek fiyat artışları biçiminde kendini gösteren buhranına karşı örgütlenmiş işçiler diğer emekçi kesimlere göre daha iyi direnmişlerdir. Buhranın büyük yükü, esas olarak, örgütlenmiş emekçilerin sırtına binmiştir. Böyle bir durumda halktan yana olmak iddiasını sürdüren bir sosyal-demokrat iktidarın yapması beklenen girişim, tüm çalışanlara kendi çıkarlarını koruyabilmek ve ezilmemek için grevli, toplu sözleşmeli sendikal hak ve özgürlükleri tanımak olmalıdır.

Toplumsal Anlaşma işte böyle bir ortam içinde imzalanmış ve doğal olarak işçi ve emekçi çıkarlarını savunularak arşından bir çok kuşkulandırmıştır. Başbakanın 20 Temmuz tarihli gazetelerinde Anlaşma ile ilgili olarak yer alan, "bu yıl kamu kesimindeki toplu sözleşmelerle işçilerimize rejimi ne olursa olsun dünyanın hiç bir ülkesinde görmediğimiz ölçüde yüksek zamlar verecektir" sözü kuşkuluları daha da artırmıştır. Bir olayı dramatize etmenin ve abartmanın, genellikle gerçek hiç olmazsa bazı kısımlarını gözden karıştırmak için kullanılan bir yöntem olduğu herhalde herkeşçe bilinmektedir. Nitekim kendilerini bu heyecan akımına kapıran ve "ilerici" olarak tanıyan bazı yazarı organlarında Anlaşma ile ilgili olarak, "Türk sendikacılığında ekonomimizin son bulup siyasal sendikacılığın başladığı", "gerçek anlamda anti-faşist cephenin kurulduğu" tipinde ilginç sayılabilecek yorumların yer aldığı görülmüştür.

Bu yorumlar ve tartışmalar çerçevesinde Türk-İş ile Hükümet arasında imzalanılan anlaşmayı iki boyutlu olarak ele almak anlamlı olabilir. Bunlar Anlaşmanın ekonomik ve siyasal boyutları olarak tanımlanabilir.

Anlaşmanın ekonomik boyutu içinde ele alınabilecek hükümlerin oldukça genel ve muğlak bir ifade taşıdıkları dikkatleri çekmektedir. Örneğin, "... yalnızca ekonomik savaşına ağırlık veren sendikacılık ülkenin ekonomik ve sosyal koşulları yönünden hızlı bir çıkmaza yönelmekte, bu çıkmazın bugün varolan emekçi hakları bakımından kamuoyunu olumsuz biçimde etkilemeye başladığı görülmektedir..." önerisi üzerinde durmak gerekmektedir. Önerinin birinci bölümünde ekonomizm eleştirilmekte; ancak ekonomizmin karıştımın siyasal içerikli sınıf sendikacılığı olduğu yolundaki gerçeğe hiç değinilmemektedir. Değnilen nokta, sendikaların ücret artışı taleplerinin kamuoyunda emekçi hak ve özgürlükleriyle ilgili olumsuz bir tavır yaratıldığıdır. İşçi hak ve özgürlüklerini olumsuz olarak niteleyen kamuoyunun ise hangi sınıfın özlem ve eğilimlerini taşıdığı açıktır. Çünkübilindiği gibi bu tür konularda tek bir kamuoyu yoktur ve işçi sendikalarının ekonomik mücadelesi Ticaret ve Sanayi Odalarının oluşturduğu kamuoyunu rahatsız ederken, grevli, toplu sözleşmeli sendika hakkı talep eden memurların oluşturduğu kamuoyunca çok başka bir biçimde değerlendirilmektedir. İyle gözükmektedir ki bu nokta, Anlaşmanın ekonomik sonuna yaklaşımının temelidir. Anlaşmada somut olarak bundan sonraki ücret artışlarının 1976 yılı baz olmak üzere fiyat artışları ve ne anlama geldiği pek belli olmayan, bir çok yöne çekilebilecek "istihdam artışlarını" dikkate alarak yapılacak ifade edilmektedir. Ayrıca tüm kamu kesimini kapsayacak bir çerçeve sözleşmenin hazırlanması, mümkün olan her yerde iş kolu esasının uygulanması gibi hükümler yer almaktadır. Bunlara ek olarak, zaten Hükümet Programında da yer alıverenandum ve işçilememur ayrımının esas esas bağlanarak bir konulardan da söz edilmektedir. Bunun dışında anlaşmada memurlarla ilgili bir hüküm yer almamakta; ancak eşitlik ilkesinden ücretlere basılarak

söz edilmekte ve buna dayanılarak memurların ekonomik mücadele araçlarından yoksun olmaları nedeni ile yetersiz ekonomik yaşam koşullarını işçi ücretleri ile ilgili bir referans olarak kullanıma eğilimi ortaya konmaktadır. Çalışanların hak ve özgürlüklerini geliştirme yerine bu özgürlüklere sahip olamayanların durumunu işçiler üzerinde baskı yapmak için kullanıma eğilimleri göstermek, emekçilerden yana herkeşçe eleştirilmesi gereken bir tutumdur, değerlendirebilir.

Özetle ifade etmek gerekirse, işçiler açısından ekonomik boyutunun otumlu olarak yorumlanması oldukça zor gözükken Anlaşmanın siyasal boyutunun bazı ilginç sayılabilecek sorunları kapsadığı söylenebilir. En önemli gözükken nokta Türkiye'de siyasal iktidarın, uygulanacak ekonomik ve sosyal politikaların, kağıt üzerinde de kâsa, işçilere danışarak saptanmasının gerekliliğini kabul etmiş olmasıdır. Bu olgu, Anlaşmada ifade edilmiş olmakla beraber, sadece Türk-İş'in taraf kabul edilmesi ve Anlaşmanın bir çok ters hükümlerin kapsaması nedeni ile tam anlamı ile ortaya çıkmış sayılmaz. Bununla birlikte önemli sayılabilecek birbaşlangıç oluşturduğu düşünülebilir. Türkiye'de gerçek anlamda demokratikleşme bu yönde çok fazla mesafe almakla mümkün olabilecektir, ve bu yönde bir umut uyandırmış nedeni ile Anlaşmanın bu tarafını önemsemek gerekir.

Anlaşmanın hükümleri arasında, yukarıdaki soruna ilişkin olarak işçilerin yönetime katılımının gerekliliğinden söz edildiği görülmektedir. Ancak ilgili ifadelerin son derece belirsiz olması bu konuda iyimser yorumlar yapılmasını engellemektedir. Gerçek bir katılımın, işçilerin, üretimin miktarı ve öpü, işin örgütlenmesi ve teknoloji seçimi, kârm dağıtımına biçimi vb. apte kararlar da söz sahibi olması ile mümkün olacağı açıktır. Yoksa işçilerin iş yerinde pişen yemeğin listesini hazırlamakta söz sahibi olmaları yönetime katılma sayılmaz. Anlaşmada yer alan hükme bakarak sözü edilen katılımın gerçek bir katılıma düzeninin gerektirebileceğini öne sürmek mümkün görünmemektedir.

SONUÇ

Yukarıda ayrıntılı bir biçimde belirtilmeye çalışıldığı gibi, bazı otumlu yönleri olmakla beraber, Toplumsal Anlaşmayı dramatik ve abartımlı bir biçimde değerlendirmeye olanak yoktur. Anlaşmanın temel felsefesi, büyük iş çevrelerinin ana hedefi olan, işçi ücretlerini kısmak ve "çalışma barışını" kunnak olarak gözükmektedir. İnsan emeğinin, bir sebze gibi pazarda meta olarak alınıp, kiralandığı sistem varlığını sürdürdüğüçe iş ya da çalışma barışı diye bir şeyin olmayacağı açıktır. Anlaşmada ilk hedef, Türk-İş'in kamu kesiminde çok güçlü olması nedeni ile bu kesim işçileri olmaktadır. Bununla beraber, daha önce de olduğu gibi, kamu kesiminde oluşan ücretler özel kesimi de etkileyecek; dolaylı yoldan özel kesimde örgütlenmiş bulunan işçilerin pazarlık gücü üzerinde otumlu ya da olumsuz bir etkide bulunacaktır.

Yukarıda da belirtildiği gibi kapitalizm buhran zamanlarında devlele yardımı çağırmakta ve devlet bu tür anlaşmalarla sistemin sorunlarını çözmeye çalışmaktadır. Gramsci'nin belirttiği gibi devlet, zorlayıcı zırlı ile kaplanmış bir hegemonyadır ve bu hegemonya bir grubun ücret düzenindeki yerine dayanarak kurduğu sosyal, kültürel ve ideolojik egemenliği ifade etmektedir. Ya da başka bir deyişle devlet müdahalesinin yönü, içeriği ve amaçları önceden belirlenmiştir. Burada salt iyi niyetli, insan sever olmak yetmez. Salt iyi niyet, 100 yıl kadar önce, kapitalist üretim modunun değil sadece dağıtım biçiminin değişiminin gerektüğünü ve bunun da devlet müdahalesi ile sağlanabileceğini ileri süren "Bayer Duhring'in" açmazına düşmekten kurtaramaz.

NÜFUS SORUNU ÜZERİNE (2)

CANER FIDANER

"Nüfus artışı" olgusu, sosyo-ekonomik yapının doğal bir sonucu, bir parçası olarak görülmemelidir. Her üretim biçimi kendi nüfus yapısını oluşturur, doğru. Ama bu oluşturma, mekanik bir neden-sonuç ilişkisi değildir; aynı üretim biçiminin egemen olduğu her ülkede nüfus artışı birbirinin aynı değildir. Ülkede sosyo-ekonomik yapı değiştiğinde nüfus artışı, bemen yeni üretim biçimine göre *hendilîğinden oluşu* vermez. Tersine, yeni düzenin her ögesi gibi o da uğraşarak, beslenerek insanlara *düzenleri, planları*. Bunun en inandırıcı örneği, Orta Asya Sovyet Cumhuriyetlerindeki durumdur. 1917 Büyük Ekim Devrimi'nden sonra Sovyetler Birliği'nde üretim düzeni kökten değişti. Yeni düzende yeni bir nüfus artışı biçimi oluştuğu, nüfus artışının azaldığı görüldü. Ancak bu değişiklik, her cumhuriyette aynı hızda, aynı yönde olmadı. Özellikle Özbekistan, Azerbeycan, Kazakistan, Tacikistan, Türkmenistan Halk Cumhuriyetlerindeki nüfus artışı öteki bölgelerdeki gibi hızlı ve önemli bir artış göstermedi.

Şimdi ikinci bir noktaya gelebiliriz. Emekçilerin durumu nüfus artışından nasıl etkileniyor? Bu durumda emekçilerin yaşamı bir nüfus politikası nasıl olmalıdır? Herdol'un nüfus artışının toplumun sosyo-ekonomik yapısına önemli bir etkisinden söz etmediği söylemişik. Ancak alle büyüklüğü konusunda yazar, çoğunun emekçi sınıflar için bugün bir yardımcı ve gelecekte bir güvene olduğunu düşünlüyor. Bunu savunmak için bir anlam olarak "aile yi seçiyor, bütün toplumu ya da emekçi sınıfının tümünü gözönüne almıyor. Şimdiki durumda emekçi sınıfların çok çocuk yapması *zorunda olduğunu* savunuyor.

Yazar, alle birimine inerek, emekçilerin şimdiki durumlarını bir veri, değerlendirir bir durum gibi düşünlüyor. Oysa her kapitalist ülkede işçi sınıfı ekonomik, demokratik haklarını almak için uğraşmakta, durumunu düzeltmeye ça-

BİLİMSEL SOSYALİSTLER İKİ GRUBA KARŞI MÜCADELE EDİYORLAR: BİR YANDAN NÜFUS ETKENLERİNİN TOPLUMSAL GELİŞMEYE YAPTIĞI ETKİLERİ REDDEDEREK KABA MADDEÇİ KAVRAMLARI SAVUNANLARA KARŞI, DİĞER YANDAN DA TOPLUMSAL FELAKETLERİN KÖKENİNİ NÜFUS ETKENLERİNE BAĞLAYAN VE TEMELÇÜZÜM OLARAK DOĞUM HIZINI AZALTMA POLİTİKASINI SAVUNAN YENİ-MALTHUSÇULARA KARŞI.

hışmaktadır. Heric örgütler, gerçek kurtuluşun nerede olduğunu bilerek işçi-emekçi sınıfların bugünkü çıkarlarını savunurlar, yeni kazanımları elde ederler. Yazarı "daha üst sınıfların sorunu" olarak gördüğü mama, balıkcı, kreş sağlanması istekleri, heric örgütlerin gündemdeki konulardır.

Bugün, büyük kentlerde yaşayanlar, eğitim ve gelir düzeyi yüksek olanlar, istedikleri sayıda çocuk yapabilme hakkını kullanabilmektedirler. Bu hakta, emekçiler için de sağlamaya uğraşmak hericilerin görevidir. Elbette bu hak öteki ekonomik-demokratik haklardan, işçi ve emekçilerin yaşam düzeylerinin yükseltilmesi, eğitim, sağlık gibi kamu görevlerinden yararlanmanın arttırılması uğraşlarından ayrılmaz. Ama, bu uğraşların bir parçası olduğu unutulmamalıdır.

Üçüncü bir nokta daha var. Yazar, nüfus artışının bazı sonuçlara yol açacağını da düşünlüyor. Çıkar çevrelerinin en büyük korkusunu bu şekilde tanımlıyor: "dünyada bunca işsiz, yoksul ve aç insanın sayısının artması görebek bir insanlarda kaybedecek bir şeyleri olmadığı bilindiği yandırabilir ve bu insanlar, kendi kaderlerine sahip çıkma doğrultusunda harekete geçirebilirler." (3, s.1-2) Benzeri bir düşünceyi binlerce yıl önce Ariston'ın egemen sınıfların sözcüsü olan Aristo'nun da heri sirmiş olması ilginç: "Nüfus artışıdan dolayı işsiz güçsüzler tar.

devrim yapmak isterler. Bunu önlemek için de nüfus artışı kısıtlanmalıdır." (11, s.178).

Oysa, nüfusun fazla olduğu devrim yapacak bir etken olamaz. Çağ değiştiren devrimler, nüfus artışının en yüksek olduğu ülkelerde ortaya çıkmış değildi. Nüfus artışının yavaşlatılması da heric mücadeleyle güçsüz bırakmaz, bırakmaz. Uranis şöyle diyor: "Markstistler, kapitalist ülkelerde işçi sınıfı için de alle büyüklüğünün sınırlandırılması yaygınlaşıyor olsa da, bunun proletarya yönünden insan savasının şiddetini etkilemediğini inanırlar" (4)

Tahire Merdolun bildirisine üzerine olan tartışmamızı, yine Uranis'in bir yazısından aldığımız bir paragrafa bitirelim: "Nüfus artışı yönünden herhangi bir yapı engel konulabileceğini düşününce, olanda, oldukça yaygın bir kurum vardır. Bu düşüncede yazardır, nüfus artışı hızı bemen üretimden fazla olan ülkelerde bu durumu yalnızca şu nedene bağlarlar. Çarpık toplumsal düzen, üretim güçlerinin gelişmesi ile üretim ilişkilerinin niteliği arasındaki uyumsuzluk. Bütün ülkelere ve sosyo-ekonomik gelişmenin her dönemine uygulanabilir zaman, bu kavram, Marksizme ilgisiz olmayan kaba maddeçiliğin bütün izlerini taşır. Bu düşünce, ancak ilkel bir karşı-Malthusçuluk olarak görülebilir." (5)

Son bölüme, Lenin'in nüfus konusunda üzedildiği biçimde başlayalım: "Nüfus artışı, ekonomik güçlüklerin daha da zorlanmasına neden olur, ama bu güçlüklerin ardında yatan neden değildir." (6). Bu formülasyonda iki öge var, 1. Nüfus artışı ekonomik güçlükleri artırır 2. Nüfus artışı ekonomik güçlüklerin temel nedeni değildir. Bu iki ögeden birisini görmezlikten gelmek, olayları yanlış yorumlamaya neden olur. Kaba maddeçiler birinci ögeyi görüyorlar, yeni-Malthusçular da ikinci noktayı gözden geçiriyorlar.

Dünyadaki nüfus tartışmaları konusunda tutulacak yolu Guzevaty şöyle özetliyor: "Bu tartışmalar arasında, sosyalist ülkelerin temsilcileri ve öteki ülkelerin Marksist bilim adamları, Marksist-Leninist kuramın temel önerilerinden yola çıkarak, iki gruba yılmadan mücadele ediyorlar. Bir yandan, nüfus etkenlerinin toplumsal gelişmeye yaptığı etkileri *insafsızca reddederek kaba maddeçil kavramları savunular* karşı; bir yandan da yanlış biçimde toplumsal faaliyetlerin kökenini nüfus etkenlerine bağlayan ve temel gözüm olarak doğum hızını azaltma politikasını savunan bir takım yeni-Malthusçu kavramların yandaşlarına karşı." (12)

Türkiye'de nüfus konusunda, bu özelliğinden yararlanarak heriklinin de var olduğunu görüyoruz. Bu yanlış görüşlere karşı doğrudan savunmak da yine sosyalistlere düşüyor.

Türkiye'de demokratik toplumsal mücadelelerin nüfus konusunda ortak bir tavır, ortak bir bakış açısı olmadı da da bir gerçek. Oysa işçi ve emekçi sınıfların çıkarları için savunulması gereken noktalar var.

Herşeyden önce, emekçilerin istedikleri sayıda, istedikleri zaman çocuk sahibi olabileme hakkının sağlanması savunulmalıdır. Bugün toplumun küçük bir kesimi alle planlamaya yöntemlerinden yararlanabilmektedir. Geniş emekçi yığınlar ise, bu yöntemleri kullanamamakta, bu yüzden kadınlar sık sık gebe kalmaktadır. Sonuçta ortaya düşüyor, kadın hastalıkları, iyi bakımından beklediği gibi bir dizi toplumsal sağlık sorunu çıkmaktadır.

Ote yandan, emekçilere, ana-çocuk sağlığı hizmetlerinin ulaştırılması istenmelidir. Doğum öncesi bakım, aşılanma, beslenme gibi konularda bütün Türkiye'yi kapsayacak bir koruyucu sağlık hizmetleri ağı kurulmalıdır.

Sonuç olarak, savunulması gereken, berkesiz bemen istediği sayıda çocuk yapmamanın hem de gebe ve çocukların sağlıklarının güvencesi alınmalıdır.

KAYNAKÇA (Devam)

- (11) *Uğruyay, Metin: Teknoloji Çağında Kalınma Sorunu, Yerkök Yayınları, Ocak 1974, İstanbul*
- (12) Guzevaty, Y. *Population Problems and the Developing Countries, International Affairs, Mart 1977, s. 111, Moskova.*

Politika serüveni ya da nasıl zengin olunur?

Eski Ankara Belediye Başkanı Vedat Dalokay'ın hissetlerini DİSK'e satmaya "ikna edilmesi" üzerine sahipliği Kemal Türkler'e geçen POLİTİKA gazetesini uzunca bir süreldir "işçi sınıfı adına (1)", işçi sınıfı hareketine küfür ettiklerini sonra piyasadan çekildi. Geçtiğimiz günlerde uçakla İstanbul'dan gelecek CHP'ye kaydını yaptıran İsmail Cem'in "işçi sınıfı adına" yazdığı yazılara rağmen bir türlü sabahtan Politika Gazetesinin sahipliği DİSK'ten Maden-İş'e aktarıldı. İsmail Cem'den sonra gazetenin başına getirilen Aydın Engin ve Oya Baydar (Engin) ekibi de yazmayı kurtaramadı. Heray işçilerin aldatılardan onbinlere lira takviye ile yazmayı sürdüren Politika gazetesini artık piyasadan çıkarmıyor. Resmî ilan alan "mayın gazete" olarak birkaç yazı da det basılmaya devam eden Politika gazetesinde Aydın Engin ve Oya Baydar (Engin) de yazmıyorlar. Politika serüveni Maden-İş'e epeyce pahalıya mal oldu. Maden-İş yöneticileri bu maceranın sorumluluğunu taşıyorlar ve işçilere hesap vermek zorundalar. Bu hesabı vermek pek kolay değil. Hele sendikamızın sahipliğindeki bir gazete de sendikamızın haberlerinin, gazeteye getirilen bültenlerin başına "İSTA" adı konularak yayımlanmasını izah edilecek hiç mümkün değil. Politika Gazetesinin Genel Yayın Yönetmeni Aydın Engin aynı zamanda İSTA Haber Ajansının da sahibi. Maden-İş'in sahibi olduğu gazete Maden-İş'in haberlerini satarak epeyce büyük bir miktar alacaklı duruma geldi. Şimdi Politika Gazetesinin "resmî ilan alan bir gazete" olarak bir değer var. Bu değer piyasada para olarak karşılığı 8-10 milyon lirayı buluyor. 8-10 milyon liralık bu değer önemli bir bölümü İSTA'nın Politika'dan alacaklarını karşılamaya gidecek.

Politika serüveni bitti. Ama işçi sınıfı adına işçi sınıfına oynanan oyunlar bitmedi. Politika serüveni de bu konuda bazıları için öğretiler ürettiği kadar hanelerine yazsınlar gene de.

aylık siyasi genel denetisi

GENÇ ÖNCÜ

3. SAYI ÇIKTI

Son Gelişmeler ve Görevlerimiz * EGO'da İş Öncüleri * CHP Gençlik Kollarında Karşıya * Demokrasi Mücadelesi Ertelenemez * Sosyalist Üstlerde Uygulamalar ve Türkiye'de Gençlik Kampı Alınması * Ulusal Sosyalizm İçin Yeni İGDB'ler * Eğitim Enstitülerinde Yılmazların Katıldığı Yeni Yönetimdeki mi Ölenenler * Gözaltında Özgülesi Çıkmaz ve Tüm Dev-Genç Olayı * Dünya Devrimci Sürecinin Bir Parçası, Ulusal Kurtuluş Hareketleri ve Devrimleri * Heric Gençlik Hareketinde Dünyaya Bağlayan Halkın İstanbul Yıkarak Tahvil * Gençlik Demek * Sonuçta Kadar Birlik Duygularını Yagatacak Bir Güsteri: 11. Dünya Gençlik ve Birinci Festivali Başladı * Geçmişe Seherak Sahibi Çıkılması * Bülmesel Sosyalizmin Temel Yapılarını Nasıl Okumalıyız * Faşistlerle Oldirüklüğünün 42. Yılında Federico Garcia Lorca * Bertolt Brecht

UZLAŞMACILIĞIN ADI DEVİRİMCİLİK OLAMAZ

Eskişehir'de uzun süreden beri Eğitim Enstitüsünden kaynaklanan faşist iktidârların baskıları ve saldırıları devam ediyor. Okulda ilericî öğrenciler dövülüyor, öğretmenler saldırıya uğruyor. Bütün bunlara rağmen Eskişehir Valisi, 12 Mart öncesi meşhur Siyasal Bilgiler başkanı yöneten ve şimdi Eskişehir Emniyet Müdürü olan Altan Unal ve onun yanından ayırmadığı, Toplum Polisi müdürü Feriz Aytaç'ın faşistlere kanat geriyor. Faşist derneklere dokunmayıp, ilericî dernekleri olur olmaz nedenlerle kapatmakta in kazanan CHP döneminin valisi Nazif Demirtöz, Eğitim Enstitüsü içindeki tüm olayları sorumluluğunu ilericî öğretmen ve öğrencilere maletmeye çalışıyor.

Açıldığı günden beri Eğitim Enstitüsünde hiçbir ciddi önem alınmadı. Şehrin ana caddelerinde ilericîlere saldırı maktan geri durmayan faşistler Hamamlyolu caddesine "Ergekon Caddesi" adını takarak, kurtarılmış bölge ilan ettiler. Bu caddede faşist saldırıların tarafında kafası yanılan ve ölüm tehlikesi at-

lanan öğretmenlere, Vali, caddeye bir daha girmemelerini tavsiye edebiliyordu.

20 Temmuz Perşembe günü, Eğitim Enstitüsünde faşist komandolar bomba atarak 2 öğretmeni bıçakla ağır yaralamışlar. Olayların aynı gece devam edeceği herkes tarafından bilindiği halde, şehirden bu azgın saldırganlara karşı hiçbir tedbir alınmadı. Saat 21.00 sıralarında TÖB-DER bahçesinde duran öğretmenler otomatik silahlarla ateş açıldı ve bu arada başından yaralanan Kemal Pehlivan adlı öğretmen, hastaneye kaldırılarak öldü. Aynı olayda bir bayan öğretmen kalçasından ağır yaralandı.

PROVOKASYON USTALARI

Vali'nin oyunu bundan sonra başlıyordu. Maoular, cenazenin kendilerine ait olduğunu ileri sürüyorlardı. Oysa ölüdürün öğretmeni TÖB-DER üyesiydi ve olay TÖB-DER bahçesinde olmuştu. Demokratik kitle örgütleri ile toplantılar yapıldı. Bu örgütler ölüdürün öğretmeni TÖB-DER üyesi olduğunu belirterek

Faşistlere ölüdürün öğretmenin cenaze töreni için TÖB-DER önünde toplanan halaboluğu yürüyüşü Vali, Emniyet Müdürü ve TÖB-DER yöneticilerinin çabalarıyla engellendi.

törenin TÖB-DER tarafından yapılmasını ısrar ettiler. Bunun üzerine Maoular toplantıları tek ettiler. Cenaze töreni için bir komite oluşturuldu ve tören programı hazırlandı. Buna göre tören TÖB-DER önünde başlayacak ve mezar-

lığa kadar yürünecekti. Buna karşılık Eskişehir Valisi, Emniyet Müdürü ve CHP yöneticileri, törenin anti-faşist bir gösteriye dönüştürülmesi için ellerinden gelen gayreti göstererek öldü.

Törenin sorumluluğunu alan TÖB-DER'de bundan kısa bir süre önce yapılan kongrede yönetime gelen CHP'li grup ise "aman CHP hükümetine muhalefet yapmayalım, olay çıkmayalım" anlayışı içindeydi. TÖB-DER başkanı tek başına Vali ve Emniyet Müdürü ile görüştü. Vali, cenazenin TÖB-DER önünde kısa bir konuşma ile anma töreni şeklinde olmasını, yürüyüşe izin verilmeyeceğini bildirdi. Valinin bu tutumu tüm ilericîler tarafından bekeniyordu. Fakat demokratik hakların kullanılmasını kararı olması umulan TÖB-DER Başkanından Valiye "istifa et, biz müdafaka bu cenazeyi kaldıracağız" demesi bekeniriken. "Vali bey, böylece ben istifa ederim" diye karşılık veriyordu. Bu sözün arkasında, "ben gidersem sosyalistler tekarar yönetme gelir" tehdidi yatıyordu. Vali, Emniyet Müdürü, TÖB-DER yönetimini uzatmasını sonunda TÖB-DER Başkanı'nun yazılı dilekçe verdi. Sorumluluğun kendisinde olmadığını bildirdi. Vali de törenin TÖB-DER önünde kısa bir anma toplantısı şeklinde yapılacağını ve bundan sonra yürüyüş olmayacağını, sorumluluğun kendisinde olduğunu yazılı olarak açıklıyordu.

VE UZLAŞMACILAR

Bu pazarlık diğer kuruluşlara son ana kadar duyurulmadı. Cenazenin saat 13.30'da camiden çıkıldıktan sonra TÖB-DER önüne getirildiği söylendi. Saat 12'de demokratik örgütler TÖB-DER önüne geldiler. Saat yarımında cenaze TÖB-DER önüne polis tarafından getirildi ve orada toplananlar, cenaze töreninin TÖB-DER önünde kısa bir konuşma şeklinde olacağını yürüyüşün yapılmayacağı ve TÖB-DER'in yürüyüşten sorumluluğunu olmadığını bildirdi. Topluvek açıkça provokasyona ittiliyordu. Cenaze yürüyüşü yapıldı, takdirde, TÖB-DER yönetiminin kararına ve uzlaşmacı tutumuna su-nucunda polisle karşı karşıya kılınacak olaylar ve bir kıyım kaçınılmaz olacaktı. Vali, Emniyet Müdürü ve polis TÖB-DER yönetimi ile anlaşarak cenazeyi götürücekti. Nitekim kısa bir konuşma yapıldıktan sonra, polis cenazeyi alıyordu ve oradan uzlaşıyordu.

TÖB-DER önünde toplanan kuruluşlar provokasyona girmek için dağıldılar. Eskişehir Valisi ve Emniyet Müdürlüğünün provokasyon konusunda uzmanlığı bilinen ve TÖB-DER yöneticilerinin bu uzlaşmacı tavırını gören demokratik kitle örgütleri sorumluluklarını getefini yerine getirdiler.

YÜRÜYÜŞ okurlarından

bir platform oluşturmuşlardır.

FAŞİZME GEÇTİ YOK

Perşembe günü öğleye doğru anti-faşist platformda birleşen demokratik güçlerin konuşmasını yapacağı yerin yakınındaki alana faşistleri protesto için yavaş yavaş dolmaya başlamışlardı. Kısa bir sürede halkın da katılımıyla geniş bir anti-faşist kitle oluşturulmuştu. Türk konuşma yapmak için geldiği anda "Kati Türkçe Defolu" sloganıyla harşlanmıştı. Konuşmanın başladığı andan itibaren toplanan kitleler tarafından "Bağımız Türkiye", "Kahrolsun Faşizme", "Kati Türkçe Defolu" sloganları sürekli ve etkin bir biçimde atılmaya başlandı. Bir süre sonra Eğitim Enstitülerinden ve diğer yerlerden toplanan besleme faşist hatiler otobüslerle konuşma yerine geldiler.

Bütün bunlara rağmen halkın hararık, tavır ortak mücadelenin sonunda Türkiye ve belemeleri konuşmanın başlanmasından kısa bir süre sonra geldiği arabalara atılarak kaçmak zorunda bırakılmışlardır. Bu bagarı Torbalı'daki ilericî yürüyüşler, demokrit ve sosyalistlerin ortak mücadelenin sonucu elde edilmiş ve tüm olarak ilçe içinde yürüyüş başlatılmıştır. Yol boyunca Torbalı halkının hararıkna ve sevgi gösterileri arasında devam edenek Atatürk meydanında saygı duruşuyla son bulmuştur.

BAŞARILI EYLEM VE "DAR GRUPOU" HESAPLAR

Türkes'in Torbalı'ya gelişini protesto için oluşturulan başarı eylem birliği sonunda, bütün bu gelişmeler daha etkin bir biçimde kitlelere ulaştırılmak amacıyla Türkiye İşçi Partileri olayın bir bildiri ile duyurulmasını CHP ve kitle örgütlerinden TÖB-DER, TÖS-DER ve TÖB-DER'e öneri olarak görülmüştür.

FERİDUN TAŞ

İZMİR - TORBALI İLÇESİNDE ÖRNEK BİR ANTI-FAŞİST GÖSTERİ

6.7.1978 Perşembe günü Torbalı'ya MHP Genel Başkanı Türkiye'nin saat 14.00'da geleceği haberi bir gün evvelinden onans edilecek, halkın katılması istendi.

Türkes Torbalı'ya neden geldiğünü Çünkü açıkça cinayetlerin işlenemediği, faşist örgütleri taban bulamadığı ve diğer yerlerden birisi Torbalı idi. Bu durumdun hususunu olanlar vardı. Faşizm han dönükçe güçlenir, faşizm işçi ve emekçi kitleleri yıldırdıkça güçlenir. Türkiye'deki faşist tarımın birisi halkın ana da Torbalı'da eklemek istiyordu. Türkes'in özellikle Torbalı'ya gelişinin nedeni de bu idi. Konuşma gününün Perşembe günü olarak seçilmiş olması da bir rastlantı değildi.

Çünkü Perşembe günü Torbalı'nın yerel olarak pazarydı. Köylerden ve komşu ilçelerden halk çeşitli ihtiyaçlarını gidermek için pazara geliyordu. Zaten kitle tabanı bulunmayan MHP için bulunmaz bir fırsat. Pazara ola-veriş için gelen halkın bir kalabalık görerek toplantıya katılacağı düşünülüyordu. Böyle bir düşünce içinde olarak toplantı günü Perşembe olarak saptanmıştı.

Türkes'in geleceği haberinin duyulmasından itibaren Türkiye İşçi Partileri, anti-faşist Torbalı gençliği, demokratik dernekler ve CHP yönetimi kurulmuş olacak eylemlere paif halının yolunda kıl kararına rağmen CHP'lerin, Türkes'in yapacağı konuşmayı protesto için aktif olarak eylem konmasını yolunda ortak çabada harcadılar.

İlricîlerin, anti-faşist gençlerin ve sosyalistlerin yaptıkları toplantılar sonucu hic bir dar grupcu hesap görülmeye yapılabilecek eylem konusunda ortak

AMBARGO OLTASI KIBRIS'A TAKILI DURUYOR

Geçtiğimiz hafta içinde Amerikan Senatosu Türkiye'ye uygulanan silah ambargosunun "koşullu olarak" kaldırılmasını karardı. Bu karar konuyla ilgili bütün çevrelerce kendilerine göre bir ibtyatla karşılandı. Bu ibtyattan arkasında Amerikan Senatosu'nun kararının silah ambargosunun kaldırılmasını yine Kıbrıs ta ki senelerce gelişmelere bağlanmasına yatıyordu. Bu nedenle ambargosunun kaldırılmasını ne Türkiye bükimesi için tara bir başarı, ne de ambargosunun devâmından yana olanlar için tam bir yenidığı olarak değerlendirdi.

"KOŞULLU" MU?

Amerikan Senatosu'nun kararının "koşullu" olarak nitelendirilmesi gerçekte somut durumu olduğu gibi yansıtmamaktadır. Amerikan Senatosu silah ambargosunun kaldırılmasını için önceden yerine getirilmesi istenen bir ön koşul öne sürüyor değildir. Bu, zaten bugüne kadar olan durumdu ve ambargosunun anlamı da Türkiye'ye silah satışlarının başlatılmasını belirli koşullara bağlanmasından ibaretti. Amerikan Senatosu'nun son kararının yaptığı ise bu ilâkîliyi terzine çevirmekti. Amerikan Senatosu nun son kararın ambargoyu kaldırmakta, bu kez silah satışlarının devamını belirli koşullara bağlı olduğunu belirtmektedir.

Bu, gerçekte ambargo öncesindeki

AMERİKAN KONGRESİNİN BUGÜN YADA GELECEKTE ALACAGI HERHANGİ BİR KARARLA AMERİKAN SİLAH SATIŞLARININ BİR ŞANTAJ ARACI OLMAKTAN ÇIKMASI MUMKUN DEĞİLDİR. EMPERYALİZMLE İŞBİRLİĞİNDE YARIŞANLARIN UYKUSUNU KAÇIRAN DA BUDUR.

duruma bir önülük götünümündedir. Türkiye'ye yapılan silah satışlarını engelleyen Amerikan yasa maddesi kaldırılmıştır; bu satışların durdurulmasını bundan sonra yine Amerikan yasa organları yeni bir özel kanuna bağladı. Elbette bu, yeni bir silah ambargosunun her zaman gündemde olduğu anlamına gelmektedir. Ama silah ambargosunun kaldırılmasında daha değişlik ve daha "ileri" bir yolun tutulmasını beklemek de mümkün değildir. Amerikan silah satışlarının Amerikan yasa organlarının kararlarına bağlı olarak durdurulmasını talep ediyoruz. Bunun tersi, ancak, Amerikan Kongresi'nin Türkiye'ye silah satışlarını her türlü koşulda sürdürüleceğini garanti etmesi gibi olanaksız bir durum olabildir.

ASIL SORUN

O halde sorun, Türkiye'ye silah satışlarının sürdürülmesinin Amerikan Kongresi'nin gelecekteki kararlarına bağlı bırakılması değildir. Sorun, bu silah satışlarının Türkiye üzerinde bir politik baskı aracı olarak kullanılmasına olanlığı ve Kıbrıs sorununun burada

açıkça belirtilmesidir. Amerikan silah satışlarının bir baskı unsuru niteliğini taşınması ise Amerikan Kongresi'nin geçmişte ya da bugün aldığı ya da bu karara bağlı değildir. ABD Kongresi'nin gelecekte alabileceği bir kararın altında da Amerikan silah satışlarının bir baskı aracı olmaktan birdenbire çıkarması düşünlümez. Amerikan silah satışlarının bir baskı ve şantaj aracı olarak kullanılması Amerikan dış politikasının emperyalist niteliğinin kaçınılmaz bir sonucudur.

Amerikan emperyalizmle ilgili konularında biribirine yarışan Ecevit hükümeti ile Milliyetçi Cephe muhalefetinin düştüğü akıntı da işte bu gerçekten kaynaklanmaktadır. Amerikan silah satışlarının emperyalist baskı politikasının bir aracı olduğu artık bütün Türkiye kamuoyunun gözünde kesinleşmiş durumdadır. Amerikan silah satışlarına bağlı kalmış olmak, bu satışların götürüldükleri koşullar ne olurmuş olsun, ABD'nin baskı politikasını bağından kurtulmak anlamına gelmektedir. ABD Kongresi'nin aldığı ya da alacağı hiçbir kararla bu kesle yarışın sürdürüleceğini bilen hükümet ve "muhalefet", bu yüzden

ABD Senatosu'nun kararını gördü çabıyla alkışlayamazlardır.

ÖZRO KABAHAHİNDEN BÖYÜK

Amerikan silah satışlarının Kıbrıs sorunuyla bağını turulması ise sevimsiz madalyonun daha da çiptak olan öteki yüzüdür. Amerikan silah satışlarının baskı niteliği yalnız açıkça ortada durmakla kalmamakta, aynı zamanda Kıbrıs sorununun bu baskının konusu olduğu ilan edilmektedir. Ecevit Hükümeti, bu durumda, ABD Senatosu'nun "fedemeli ve lid toplumu" bir Kıbrıs'tan söz etmesini gerekçe göstererek, bu baskının bedelini Türkiye'ye değil Yunanistan ve Kıbrıs Rum toplumu olduğunu kararlaştırma yolunu seçmiştir. Fakat bu tutum, kabahatten çok daha büyük bir özide savunmaya geçmekle eş anlamlıdır. Böylece Ecevit hükümeti Kıbrıs sorununun çözümünü için Amerikan emperyalizminin koymasına ve desteğine bel bağladığını belli etmiş olmaktadır.

Senato nun kararında Temsilciler Meclisi ni bekliyor. Temsilciler Meclisi nin de Senato gibi davranması olacaktır. Fakat bu, Türkiye'nin ulusal çıkarları ile bölge ve dünya barışına ilişkin sonuç değildir. Bu sonuç, ancak emperyalizme ve onun silahlı örgütü NATO'ya karşı kararlı bir tutum almakla, barışın ve bağımsızlıktan yana tutarlı bir politikla klemekle mümkün olabilir.

II. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali

"ANTIEMPERYALİST BARIŞ, DOSTLUK VE DAYANIŞMA"

YOROYOŞ'un ikinci sayısında "İleri Dünya Gençliğinin Geleneksel Festivali" başlıklı yazıda gençlik ve öğrenci festivalleri anlatıyor, önemli vurgularını ve bundan sonraki festivallerin de "dünya gençliğinin anti-emperyalist mücadele yolunda barış, dostluk, dayanışma"nın pekişeceği belirtiliyor.

Bugünlerde sosyalist Küba'nın başkenti Havana'da 11. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali gerçekleştiriliyor. Bu festivali hazırlayan komitenin başında bulunan Castro şöyle diyor: "Küba gençliğinin, gençliğimizin, festivallerin mükemmel gelişmesini sürmesinin sorumluluğunu olacağını bilmek, duyduğumuz sevinç bir başka nedendir. 30 yıla yakın bir zamandır Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivalleri insanlığın soylu amaçlarıyla dayanışmanın güçlü göstergeleri olagelmıştır".

Bu sözler belirli bir gerçeği anlatıyor. Dünyanın her yerinden ve özellikle sosyalist ülkelerden gençler uzun süreli devam ettirdikleri çalışmaların Havana'da noktalanıyor. Bu çalışmaların içinde ortaklaşa çalışarak gemi inşa etmekten, festival için özgün sanat gösterileri üretmeye kadar bir çok yenilik yer alıyor.

28 Temmuz - 5 Ağustos tarihleri arasında Helsinki Senedinin daha güçlü biçimde yazıma aktarılması için yapılması gereken tartışılacak. Vietnam, Laos, Kamboç halklarının zaferlerinin pekişmesi, Kamboç halkı üzerindeki gerici oyunların püsürdüğü için dayanışma gösterilecek. Şiliye özgürlük istemlerinin bir an önce gerçekleştirilmesi için daha etkin eylemler üzerinde durulacak. Angola ve Filistin halklarıyla, Küba gençliğiyle, Kore'nin birleşmesi için mücadele eden tüm Latin Amerika halklarıyla dayanışma toplantıları düzenlenecek. Ulusal kurtuluş mücadelesi içinde bulunan halkların gençleriyle dayanışma haykırılacak. Kapitalist ülkeler gençlerinin işçi sınıfları yanında verdikleri barış, demokrasi, sosyalizm mücadelesi sebatlanacak ve nihayet dünya barışının en güçlü dayanağı sosyalist ülkeler gençlerinin mücadeleleri anlatılacak ve önemli vurgulanacak.

Bu yoğun çalışmalar özgün kültür, sanat, spor gösterileriyle pekiştirilecek. Tüm bunlar "anti-emperyalist barış, dostluk dayanışma" sloganıyla birleştirilecek.

Bugüne kadar ou gösterilerin bir kısmı tamamlandı. Bu gösterilere Türkiye'den de bir grup katılıyor. Ama Türkiye gençlerini gerçekten temsil etme niteliğinden uzak bir topluluk katıyor. Östendikleri görev olan "Ulusal Komite"yi kurmayı festivalin ön çalışmalarını yapmayı bile beceremeyen bir topluluk katılıyor.

Bugüne kadar Türkiye gençliğinin önüne çıkarılan "yasal" zorlamalar bu kez bir başka biçime dönüştü. Yine Türkiye gençlerinin dünya gençliğiyle kucaklaşması önüldü. Ama soğuk savaş yıllarında bile österine çıkarılan tüm engelleri aşmasını başarabilmiş olan Türkiye gençliği bu tür engelleri de yitirmesi bilecektir.

Tüm dünya gençliğinin olduğu gibi Türkiye gençliğinin de kalbi bugünlerde Havana'da çarpıyor. Bu kez österine çıkarılan engeller aşmanın birer rukuğu içinde, ama bundan sonra ne tür engeller olursa olsun açacağına bilincindedir.

"Anti-emperyalist barış, dostluk, dayanışma için İleri!" sloganını alan da 11. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali tüm dünya gençliğine kurtuluşa ulaşan.

BOLİVYA'DA SAHTEKAR DİKTATÖRLER YIKILACAK

Yürüyüşün Bolıvya üzerinde üç ay önceki bir yazısında şöyle bir soru soruluyordu: "Temmuz ayında Bolıvya'da seçimler yapılacak. Akla hemen bir soru geliyor: seçimlerin yapılması yolundaki karar diktatörlüğü ayakta tutmak için zanneden bir taktik midir?"

Bu soruyu yanıtlarken göz önünde bulundurulması gereken gerçeklerden biri Banzer yönetimimin başa geçmesinden önce çok zayıf bir durumda bulunduğudur. Ayrıca bu yönetim geniş bir müttefiklerinin de bir kısmını yitirmişti ve stabiliteyi tehlikeye sokacak kazandıktan sonra ortaya aleyhine bir durum çıktığında işi içinden çıkarabileceği gücün yoksundu. Bolıvya'da bundan sonraki gelişmeleri tahmin etmek oldukça güçtür... Mehdka ve Venezuela'da sürgünde bulunan bazı sosyal demokrat liderler bu rejimlerde görülen reformist gelişmeyi Bolıvya'da uygulamaya kalkışabilirler. Böylelikle bir gelişme Bolıvya'daki gerçekleri ve aynı zamanda ABD yönetiminin de ilgilendiği bir mesele olur. Bolıvya'daki işçi hareketinin gelişmesi bir göz altında olduğu böyle bir gelişmenin bir hayli uzak olduğu söylenebilir. Ancak şimdi öngörülen seçimler için geniş bir sol cephe kurulmuş durumdadır. Bu cephe işlettirilebilir. Çünkü Bolıvya'da çok şeyler değişebilir. Sonuç ne olursa olsun, bugün Bolıvya'da geniş halk yığınları faşizme karşı en azından bir mücadele içinde dir." (Yürüyüş, 2 Mayıs 1978, s. 160)

Yürüyüşün üç ay önceki bu değerlendirmesi seçimler sonunda Bolıvya'da ortaya çıkan gelişmeleri anlayabilmek için de büyük ölçüde aydınlatıcıdır.

Bolıvya'da 9 Temmuz'da öngörülen karıştıran seçimler yapıldı. Seçimleri yine öngörülen "kazandırdığı" gibi resmî adıyla genel Pereda "kazandı". Pereda seçimleri kazandı ama nasıl kazandı da açıklanamayacak biçimde ortaya çıktı. Birçok seçim bölgesinde Pereda'yı kayış seçmen sayıdan daha fazla saydı ve çıktı. Ayrıca muhalefet adayının ülke çapında gösterdiği başarı da bu sonuç ortaya çıkmasını sağlayan sebeplerden biriydi. Diktatörlük minareyi çalmışlardı. Ama minare o kadar büyüktü ki hafif bulmak olanaksızdı.

SAHTEKARLARIN KLASİK SİLAHI: ANTI-KOMUNİZM

"Seçilen Başkan" Pereda da seçimlere bile katılmayı kabul etti ve bunu resmen açıklamak zorunda kaldı. Seçimler yitiren seçmen kurulları iptal edildi. Pereda bir hafta sonra Başkan La Paz'dan Bolıvya ordusunun varlığına karşı hava kuvvetlerinin ana üssü Santa Cruz kentine giderek daha önce bildirildiğini yazıya konmuştu. Pereda'yı göre kendisi seçimleri kazandı. Ama "uluslararası komünist komplo" görevi başlatılan engelli yordunul Eski Başkan Banzer'ın önce üçü bir karşıtı sayılıyor, bu cunta da Pereda'yı görevi sayıyor. Fakat generallerin alıştıkları usule seçimi yapmıyorlar.

Pereda kendi bildiği usule iktidarı göldü ama sorun ülkeyi bildiği usule yönetip yönetemiyecdi.

Asker diktatörlükten ilk beklenen bir "balıoz" hareketine başvurmadı. Bu gerçekleşmedi. Yalnız bir gelecekte böyle bir baskı ve terör uygulamasına gidilmesi olmasının kesinlikle ortadan kalkacağı da söylenebilir.

ORGUTLU BİRLEŞİK GÜÇ

Bu olgunun nedeni kuşkusuz Bolıv-

SEÇİMLERE İLE KARİSTİĞİNİ İTİRAF ETMEK ZORUNDA KALAN PEREDA BİR BALYOZ HAREKATIYLA "İKTİDARI" ELE GEÇİRDİ. ESKİ BAŞKAN BANZER'IN GÖREVI ÖÇLÜ CUNTAYA BIRAKMASINDAN SONRA, PEREDA BAŞKANLIK SARAYINA DAVET EDİLDİ. ŞİMDİ SIRA SENARYONUN İKİNCİ PERDESİNDE.

ya'nın bugün içinde bulunduğu koşullar. Bu koşullar altında Bolıvya'nın asker diktatörlüğüne karşı destekli kişilikle yitilmiş durumdadır. Hepsi bu kadar da değil. Askeri diktatörlüğün kitle desteğinden yoksun olması için yalnızca bir yıl idi. Bir yıl daha da önemli. Çok genel, ancak tartışılabilir birleşmiş de olanlar demokratik muhalefet örgütleri bir güç olarak bir birlik oluşturmuş durumdadır. Seçim sonrası darbesi ile bu birlik daha da pekişmiş olarak bekliyor ve Pereda rejimini tanıtmıyor.

Demokratik muhalefet hareketinin talebi en kısa zamanda, darbeye karşıtı olanlardan, içinde sivilien daha güçlü olarak yer alacağı yeni bir geçiş hükümetinin kurulmasını ve bu yeni hükümet zaman zaman geçirmen yeni seçimleri hazırlaması.

Muhalefet sorunu bir bekleyiş içinde. Bir yandan da darbelerin basılı ve baskı hareketlerine başlamasına karşı uyarık olmanın önemiyle alıyor. Geçmiş tek ölem örgütü kitle hareketleri. Bolıvya'nın tek sendikal örgütü "COB", yönetimindeki san sendikacıların görüşü ayrılmış rağmen Maden İşçi Federasyonu'nun büyük yitimi taşıyan bir genel grevin hazırlanması da yapılmış durumdadır.

ASKERİ DİKTATÖRLÜK YIKILACAK

Bütün bu olayların temelinde Bolıvya yedi yıldır ülkeyi yöneten Bolıvya askeri cuntasının ülkeyi emperyalizme pekteş çeken, emekçi halkın yaşam koşullarını dayanılmaz ölçülere çıkartan politikası yatmaktadır. Ülkenin ileri ilindiği sosyal, ekonomik ve politik bunalım çok derin. Bu nedenle son dönemlerde emperyalizmin bu bunalımın yükünü emekçi halkın sırtına yüklenmesi için teşebbüsleri düzenlemeler Bolıvya'da kolayca gerçekleştirilememekte. ABD Başkanı Carter'ın "aman bakılan havası" sözünde yitirdiği yalan politikada Bolıvya'da kolayca uygulanması olanı bulmuyor. Emperyalizm ve büyük sermaye güçleri emekçi halkı dışlamak istedikleri için "yeni", reformist diktatörlüklerini Bolıvya'da kendi çıkarları için bir yoldaş olarak görmek istiyorlar. Demokratik muhalefet örgütü mücadelesini sürdürdüğü ölçüde ülke sorunlarına emperyalizmin çıktığı

zorunlar içinde çözümler dayatılması olanaksız. Bu mücadele de demokratik güçlerin en temel dayanağı, her yerde olduğu gibi Bolıvya'da da, işçi sınıfı ha-

reketi. Bunun için mücadele mutlaka başarıya ulaşacak. Bolıvya emekçi halkı faşizme karşı mücadelesinde başarıya ulaşacak.

Gymnasiade '78 ve Mao'cu şike

1-26 Temmuz günü İsmet büyük bir spor etkinliğine ev sahipliği yaptı. Dünyanın dört bir yanından 800'ü aşkın sporcu, yönetici ve hakem (Muzabir) Okullar Spor oyunlarına katıldı.

Akdeniz Oyunlarının ardından Türkiye'de gerçekleştirilen bu en büyük organizasyonu öne çıkartacak tek yönü hiç kuşkusuz spor değil. Katalan, elde edilen dereceler ve açından yitme, atletizm, masa tenisi ve dinnastik dallarında sürdüren yarışmaların uluslararası önemini taşıyan pek adı geçmez. Buna rağmen sporcu değili aynı zamanda dünya sporu için birleşmelerin geliştirilmesi açısından orta öğrenim gençliğine yönelik bir yarışmalar yarışları sonuçları da getirmeye değil.

Dünya gençliğinin bir araya geldiği bu tür yarışmalar dünya barışına etkileri açısından da üzerinde durulması gereken bazı özellikler taşıyor. Spor etkinliklerinin değişik sistemlere sahip ülkelerden gelen gençlerin bir araya gelerek dünya barışına yönelik dostlukları, arkadaşlıkların doğurması önemli. Sosyalist ülkelerin bu etkinliklere bu açıdan bakıldığında bilimsel izmir de olduğu gibi ancak yalnızca spor değil aynı zamanda dünya barışına katkı olarak böylece yarışmaların önemini ortaya çıkarıyor.

Sosyalist ülkelerin spor etkinliklerini böylece açıklamasının ve bu etkinliklere sporun yanı sıra böyle bir amaçla katılmasının temelinde gelişmiş kapitalist ülkelerin sporu kendi propagandasının yapılabileceği bir alan olarak görüldüğü ve göstermeye çalıştıkları na aydın. Bununla beraber kapitalist ülkelerin bu anlamdaki girişimlerine zık da tank ulundu. Bu kez İzmir'de bu kezama Çin'de katıldığı gösterilen Düğme kadar kitle sporu yapıyoruz diyerek yarışmaya reddeden, sporu bu ilki yanına gösterdikleri celen macocu Çin yönetiminin bugün bu girişim bir tarafı bastırılmaya göre karşıyordu. Ama bunun da sorunun kilit yanını göstermek değil, karşıt görüşlerinin propagandasını ayrıca ayrıntıdan kaynaklandığı ortada Çift Diploması literatürüne "mam kendi diploması" olarak geçen Çin İlaik Cumhuriyeti - İki tikiç Amerika İlaik kilerinin Çin yöneticileri için sporun ne gibi yararları sağladığına katkı olarak bir ilham kaynağı olduğu bir gerçek.

Dünya ölçümlerinde bu yarışma bir örneği de İzmir'de yapıldı. Sporcu sayısına yakın yönetici ile yarışmaya katılan Çin ekibi yarışmadan beşyenden önce macocu ideolojilerinin propagandasını yapmaya çalıştı. Bu niyetlerini bilimsel bir şekilde etkinye karşıt verilerle desteklenmiş. Masa tenisinde tek bayraklar Türkiye'ye ve çift erkekler lapanya'ya ayırdıkları ve spor adamlarının gözleri önünde bu tür bir madalya hediye ettiler. Bu tür davranışlar ile sistemine karşıt teorisi çerçevesinde ittifaklarını pekiştirdiler (!) Dünya şampiyonu olan Çinli masa tenisçisinin üç dünya teorisi gerçekleştirme yolu olarak İttifak arayışları bu denli kuluca, ana spor adına da bir o kadar utanç verici bir tablo oluşturuyor.

MARCEL UMBERTO ROSSI

UMBERTO ROSSI

MARCEL MARTIN

YÖRÜYÜŞ, ANTALYA FİLM ŞENLİĞİ'NDEN SONRA, FRANSIZECRAN DERGİSİ YÖNETİCİLERİNDEN, TANINMIŞ SİNEMA ELEŞTİRMENİ MARCEL MARTİN VE İKİ'NİN GÜNLÜK YAYIN ORGANI UNITA GAZETESİNİN SİNEMA ELEŞTİRMENİ UMBERTO ROSSİ İLE GÖRÜŞTÜ. BU GÖRÜŞMEYİ OKURLARIMIZA SUNUYORUZ.

tematğin de benzer olduğunu sanıyorum. Bütün bunlar toplumu içinde gelen gerçek - olantık - eğilimlerin ifade edilmesi ve bu da bence çok önemli bir şey.

YÜRÜYÜŞ: Bisse beğendiğinin, kaydedeğer bulduğunuz filmlerden söz eder misiniz?

M. Martin: Sanıyorum hepimiz Maden filmi üzerinde birleşiyoruz. Sosyal ve politik açıdan çok ilginç bir film, iyi bir mizanmanın ürünü. Fırat'ın Cinleli filmi ise yabancı seyirciler tarafından daha kolay anlaşılabilir bir eser, çünkü eğzotik bir havası var. O da iyi bir sosyal ve politik belge niteliğinde, leric bir film. Zaten buradaki bütün filmler leric, olantık anlayışların ürünü. Bu filmlerde belirli bir gösteri (spectacle) unsuru da her zaman var, ama bu unsur bazı İtalyan, Fransız filmlerinde, Costa Gavras'ın filmlerinde de görülen birşey ve belki gerekli. Ancak filmlerin "gösteri" ye feda edildiğini de söyleyemeyiz. İyi ayarlanmış bir eylem (action) bakımından iyiyordun, bu da olumlu birşey. Cengiz Açıktay'ın uyarı olan "Selvi Boylum Al Yazmalım" ve "Güneşli Bataklık" da beni hayli ilgilendirdiler...

YÜRÜYÜŞ: Genel olarak Türk sinemanın üzerine eklemek istediğiniz izlenimler nelerdir sayın Umberto Rossi?

U. Rossi: Ben de buraya gelmeden önce, örneğin San Remo'da Güney'i bir filmi ve Fırat'ın Cinleli'nin seyrettiğim. Marcel Martin'ın dediğine eklemek istediğim şeyler var.

Ben bugünün bazı Türk filmlerinde, İtalya'da sivil sinema olarak adlandırılmış alım anlamında paritekk kuruyorum. Bu akım İtalya'da (neo-realizm) için gelişmiştir. Demokrasinin gelişmesiyle olan birçok ülkede görülen bir akımdır bu. İtalya'da da başlangıcında ortaya çıkması ve kısa zamanda, aynı anda birçok şeyin söylenmek istenmesinden doğmuştur. Bu istekle bir çok şey, demokrasinin mesajları genellikle kötü, bazen de iyi bir biçimde söylenmiştir. Türk sineması için bugün önemli olan, mümkünse Batı sinemasının, İtalyan sinemasının yaptığı yanlışları tekrarlamamasıdır.

Bu yüzden Avrupa, demokratik İtalyan, Costa Gavras sinemasından alınmaları konusunda ben Marcel Martin'den daha fazla eleştirel konuşacağım.

Filmlerde gösteri, politik aktualite ve mesaj unsurları birarada bulunuyor. Burada J.M. Strobe'nün birçok defalar tekrarıdığı, "Z" filmi konusundaki bir görüşünü aktaracağım. Bu yapımla için "iyi bir film" diyor, "bunu gören, karışıklaştığı bir Yunan albayına bemen yumruğu yapıştırmak ister, ama bu Yunan albayı 2000 km. ötede bulunduğu için eve dönmekten başka yapacak birşey bulamaz filmi gördükten sonra." Bu olayın tehlikesi, filmi seyircileri demokrasinin açısından mahallatın, tetris etmesidir. Soru soran filmler yapmaları, transkizide edici (yabak) değil. Maden filmi sevdim, kalabalık sahne-

leri farklıda iyi tasarlayıp gerçekleştirilmişler. Ama unutmayalım ki, heyecan verici bir bitişten sonra seyretmekte kalınmaz, o iş orada biter.

YÜRÜYÜŞ: Burada bir noktayı belirtmeliyim. Bu filmlerin sansürün işlevi olduğu bir ortamda yapıldıkları unutulmamalıdır. Bu belirli bir sembolizmi ve sorunları sorunlarında çeşitli kısıtlamaları getiriyor. Gelecekte durumun farklı olmasa dileğimsiz. Bu filmleri "sinemasal" ve "hikmet olarak sosyal sorunları" ilgilere açısından değerlendirmenizi istiyorum. Örneğin Soyun Marcel Martin, bugünkü İtalya'da ve Portekiz sinemasıyla karşılaştırmalar yaparak, bu konularda ne söyleyebileceğiniz?

M. Martin: Daha önce, Rossi'nin oraya koyduğu teorik sorunun önemli kabul ettiğimi söyleyeyim. Gözleri ile ideoloji arandaki İtali sorunu. Ancak bu sizin için çok güzel olmayabilir. Sizin sineması, henüz "politik okuma yazma"nm, ilk bilinçlenimin amacı durumunda. Bu da beni kolya kasmaları, bazı tavizler kaçınmaz kıyır. Daha sonra ise gösteri ile politik ideoloji arasında bir tercih yapmak gerekecek, bu açıktır. Bir de politik sorunları hiç ön plana çıkarmadığını görüyoruz. Hep sosyal sorunlar üzerinde duruyor. Sansür altında politik sorunlar ancak sosyal sorunlar ardında görülebilir. Bunun dışında geleceği günler de gelecek umarım.

YÜRÜYÜŞ: Bu, film yönetmenlerinin ve genel olarak sanatçıların masası bir sorunu. Öte yandan politik sorunları ortaya koymak isteyen filmlerimiz "bloğaneğe" da düşmeğe isteniyorlar. Bir taraftan da bu yönetmenlerimiz bize propagandacı, sloganizek yapıtların gerekeceğiyle eleştiriler yöneltiyorlar. Nerde bu tip filmler çoaldığı zaman sinemasının önemli bir sorunu oluşuracak olan bu konuda sizce düğülenmesi gereken başka yanlışlar neler?

M. Martin: Sinema yaşadığımız toplumlarda bir mesaj koludur, seyircisi yaşayamaz. Milltan bir film ise önceden bu filmi doğruluğuna inanan kişilerle seyredilir. Filmün yapımda hangi seyirciye hitabedebileceği belliyelikli olur oynar. Ancak yönetmenin yeteneği, filmi başkaları bu kilemden çözümlenmesi yardım eder. Örneğin, İtalya'da ve Fransada da büyük başarı kazanan Taviani Kardeşler'in Padre Padrone'ni milltan ayılabilecek bir filmdir, buna karşın çok sayıda seyirci çekebilmiştir. Bunun da bir nedeni yoktur. Yönetmen, yeteneğiyle ideoloji ve gösteri arasındaki dengiyi bulmak zorundadır. Diğer bir örnek de milltan film olan ve Alabama'da maden işçilerinin grevini anlatan Harton Country USA filmidir. Bu yapımla iyi belge film olmaları ve Amerika'da sinemasal olarak çok sayıda seyirci tarafından izlenmiştir. Bu, filmde çok iyi bir mesajın çalışması ve tasarlama ile yapılmaması sonucudur.

YÜRÜYÜŞ: Siz ne dermişsiniz Bay Rossi?

U. Rossi: Benim bu konuda söyleyeceğim değişik şeyler var. Portekiz ve İspanya'dan söz etmiş, bu ilginç şeydir. Bu ülkelere gittim. Yakında Yunanistan'a da gideceğim Bu ülkelerde, diklatörük altında çok iyi filmler yapılmış olduğunu görüyoruz. Örneğin Angelopoulos'un "Komedyanların Seyahati" filmi. Portekiz sineması da iyi (ünlü) diklatörük altında verdi. Bunun nedeni yönetmenlerin fazla şeyler söylememek zorunda kalmaları.

Politik bir film nedir? Diyalektik korumaktır. Yani önce militanizm öğrenmek, bazı cevapları tekrarlama durumunda kalmamak. Ben Padre Padrone'yi çok beğenmekle beraber, yönetmenleri bir önceki filmi "Saklı Michael" in Bir Horası Vardi'yi tercih ederim. Bu, devrim üzerinde yapılmış en iyi filmlerden biridir ve sorular sorar. Ben bilmeden birçok şeyleri tekrarlama filmlerden korkarım. Mesela Western filmleri. Bunlar zaten kafasında olan fikirleri okurken seyretmeyi seven kalabalıkların hoşuna gider. Oym oldutan sinema yapmak, devrim üzerinde sorular sorumaktır. Bu soru bir iş ama bundan daha kolay bir yol, ya da reçete de yok. Maden filmi alın. Bu hiç şüphesiz çok önemli bir film ama diğer 8-4 yıl sonra benzer bir film yapılmak olursa, bakarsanız seyredinler "CIA kökü", "başım kökü" diyerek sinemadan ayrılar, o kadar ilimlerini kalmalarına değil, kafalarına büküm etmeliyiz.

YÜRÜYÜŞ: Türkiye'de son hükümet değişikliğinden sonra gündeme gelen önemli bir konu var: Sinemaya devlet müdahalesi sorunu. Şimdiye kadar devlet müdahalesi sanatı ve sanatçıları yapıyordu ve bunların her ikisi de sinema üzerinde baskı araçlarıydı. Şimdi sosyal-demokratik olarak tanımlanabileceği, hükümet sansürü kaldırılmaktan, bu sinema konusunu çıkarılmaktan ve özerk bir ulusal sinema merkezi kurulmamasından söz ediyor. Bugün Türkiye'de sinema çevrelerini tartıştığı konu ise bu önlemlerin tüm sinemaya yayılması demeyen bir aşkı mı, yoksa soru durumdaki sinemaya özgürlüğüne vassafılması bir yardımı mı oluşturdukları. Ne dermişsiniz Bay Rossi?

U. Rossi: Bu çok önemli bir konu. İtalya'da, sinema alanındaki yasa ve ekonomik önlemlere özellikle ilgilendim. Ama Türkiye üzerinde pek konuşmam. Genel olarak devletin sinemaya müdahalesine kesin tavırdım. "Bu konuya devlet karışmam" diyenler ister istemez büyük patronların egemenliğini savunuyorlar. Biz ise devletin egemenliği güçlerce kontrolü şartı ile bu müdahaleleri kaçınılmaz olduğunu savunuyoruz. Fakat madire kullanılabilir konuşuy. İtalya'da madire hâlâ yürürlükte. Oym şimdiki Başbakan 1960'de Kültür Bakanlığı'nda görevliyken, D.Sca'ya sansürün kaldırılması gerektiğini yazmıştı.

Her ülkede sinema mesajı ile ilgili bir devlet kurumu kurulması gerektirir. Biz bu kurumun ülkemizde yerel yönetimlerce atanacak temsilciler tarafından yönetilmesi gerektiğini savunuyoruz. Belçiyeler ve Bülgeim Yönetimler kurumun işlevlerinde söz sahibi olmalı. Kurumun faaliyetleri de hükümet, yani yürütme organı değil Parlamento yani yasama organı tarafından denetlenmeli. Kurum hiçbir ideolojik motive baştır-

MARTIN VE İLE KONUŞMA

malı medce mall kaynakları en iyi şekilde paylaşmaya özen göstermeli. Bu tabii, ister istemez bir seçilmiş, bir eleme-yi getirir. Ben bu kaçınılmaz zorunlulu-ğun herhangi bir sanüre yol açmasını önleyecek bir çare önerdim: İtalya'da İdam cezası kaldırılmış durumda, ama bence sanüre başvuracak bir sinema merkezli yöneticisine karşı kullanılacak üzere yeniden yeni başlatılmalıdır.

YURUYUŞ: Siz ne dersiniz Bay Martin!

M. Martin: Bildiğiniz gibi Fransa'da korporatif Vichy Hükümeti tarafından kurulmuş bir Ulusal Sinema Merkezi (USM) vardır. Ancak bugün bu kuruluş oldukça olumlu işlevleri sahiptir. USM olmasaydı sinemamızda orman kanunu, köpekbalıklarının küçük balıkları yeme özgürlüğü egemen olurdu. Oysa bugün bu alanla gerekli olan disiplin ve denetim kısmen sağlanmış. Örneğin Fransa kısa filmciliği bu merkezden yardım almada medce reklam filmleri yapmaya razıdır, ancak özgün, yaratıcı çabasına engel değildir. Uzun filmciliğin bir kısmı için de aynı şey söylenebilir. Örneğin ilk filmlerini yapan yönetmenlere USM senaryolar üzerinde bir seçim yapıktan sonra yardım ediyor. Şüphesiz için için gene belirli bir eleme giriyor, ancak seçim kurulum kültürel ve sinema alanının aydınlarından oluştuğu düşünülmeye mekin olan en az-kötü yolun seçilmiş olduğu söylenebilir.

YURUYUŞ: Bir saniye. Burada meslek içindeki kişilerden oluşan korporatif bir kurumdun söz ediyor-sunuz. Oysa Bay Rome İtalya'da başka bir örgütlenme önerdiklerini söylediniz.

U. Rossi: Evet, bir korporatif olma-

yan bir kurum istiyorum. Yerel, yani belediye ve bölge yönetiminin seçtiği kişilerce yönetilecek, merkez yönetimi temsilcileri de bulunabilir, parlamentoya tarafından denetlenecek bu kurum-da meslek temsilcilerinin medce görüş belirtme bakları olacak. Karar hakkı ise olduğu gibi yerel yönetim temsilcilerine verilecek. Bu tabii beniz gerçekleştirme-ş bir kanun teklifi.

M. Martin: Fransa'da olay çok da-ba merkezleştirilmiş ve korporatif bir nitelikte. Bu şekilde de demokratik sayılabılır. USM ekonomik şartların bugünkü gelişiminde eğilim daba gerekli ve yararlı bir kurum. Ancak Fransa'da sinema devlet müdahalesinin çok olumsuz bir yanı da var. Vergi sorunu. Bugün sinema lüks bir sanayi kolu sayılıyor ve buna göre vergilendiriliyor. Sinema seyircisi, en lüks bir eğlence yerine gidilen kişiden daba fazla vergi ödüyor! Devletin de sinemadan sağladığı vergi gelirleri sinemaya yaptığı yardımdan neredeyse daba fazla. Sinemanın devlet bütçesi içindeki yer çok küçük ve örneğin USM gelirlerinin % 75'ini seyircilerin ödediği harçlar oluşturuyor. Bu bir skandal.

Sansür sorunu da, tabii kesinlikle sanüre karşımı, medce gelişimin korunması için alınan önlemler dışında, (pomografik filmlerin 18 yaşından küçükler için yasaklanması sözünüldü.) Sansürün yerine balking bilgilendirilmesi yerleştirilmelidir. Sinema seyircisi seyredeceği ve çocuklarına seyrettireceği filmleri bilinçli olarak seçebilmelidir. Şimdi Fransa'da her film bir kategoriye dahil edilmesi öngörülüyor: "çocuklar için", "çocuklar ve büyükler için", ve "büyükler için" kategorilerinden birisine. Büyüklükleri seyredeceği filmlere biçim sansür konulmamalı. İsterse pomografik filmleri seyretsinler. Ama bu özgürlüğün sonucu da piyasanın bu film-

lerle istilas oluyor. Bugün Fransa'daki sinema üretiminin 1/4'ü pomografiktir. Ama buna karşı herhangi bir yasaklama önermeyiz, tek çare halkın eğitilmesi ve bilgilendirilmesidir.

YURUYUŞ: Türkiye'de çok güncel olan bir sorun var: Sinema okulları sorunu. 3 yıldan beri çoğu (3-4 tane) üniversitelerde olmak üzere sinema enstitüleri kuruldu. DGSA ya bağlı Film Arşivi de bir okul açtı. Öte yandan Kültür Bakanlığı içinde tartışılan yeni bazı öneriler var: Eski sinema okulu yapmanın demode olduğu, bunların yerine daha aktif ve pratik bir eğitim veren atölyeler kurulması gerektiği savunuluyor. Bu atölyeler uzun metrajlı getireceği herhangi bir tahmin rehabet sorunları düşünülerek şimdilik huzur metrajda tasarlanıyor. Sizin okullarda ve atölyelerde sinema eğitimi konusundaki görüşleriniz neler?

M. Martin: Fransa'da birisi çok tanınmış ama artık bunu hak etmeyen İDHEC olmak üzere iki resmi sinema okulu var ve her ikisi de büyük mali zorluklar içindedir. İyi kötü birkaç özel sinema okulu da var. Öte yandan 1968'den bu yana üniversitelerde sinema bölümleri kuruldu. Buralarda eğitim, yaratıcılığa yönelik ama İlas durumundaki Vincennes dışında, oldukça teorik nitelikte. Sonuç olarak Fransa'da bugün sinema eğitiminin bilancosunu teknik elemanlar ve yönetmenler düzeyinde oldukça yetersiz, tarih ve teori konusunda ise epey gelişmiş olarak özetleyebiliriz. Bu halde eğitilmesinde olumlu sonuçlara yol açıyor. Üniversiteler, Fransa'da 50 yıldır yaygın ve etkili bir işlevde olan sinema kiplerini daba da destekliyorlar ve kitlesel bir sinema eğitimi katkısı bulunuyorlar. Fransa'da birçok sinema dergisinin varlığı bunun bir ka-

manı olarak gösterebiliriz. Sinema eğitimi konusunda daba genel şeyler söylemeyeceğiz, ama pratik yönü güçlendirmeye unutmamalıyız.

U. Rossi: Ben konuyu ilkiye ayrıcağım. Önce kitlesel temel sinema eğitimi sorunu var. Gençlere sinemanın alfabelini öğretmeliyiz. Bunun için ana okullardan itibaren bütün okullara sinema eğitimi sokmalıyız. 6-7 yaşındaki çocukları sinemaya karşı karşıya getirebiliriz, gerekirse onlara küçük filmler yapmalıyız. Daba önemlisi, İerki yıllarda da okula sinemayı bir ders haline getirecek bir eğitimi sürdürmeliyiz.

İkinci olarak sinema profesyonellerinin yetiştirilmesi sorunu vardır. Ben de Marcel Martin gibi, iyi teknikyenler yetiştirilmesi gerektiği düşünüyordum, ama sinema okulları aynı zamanda sanatçı laboratuvarları niteliğinde olmalı. Bugünlerde İtalya'da Roma Sinema Merkezi'nin yeniden oluşturulması sorunu var, unanım bu kuruma ikinci gençliğin yaratılabilmesi. Sinema Merkezini medce teknik eğitim yapılan, bir hocanın asıl film çekildiğini öğrettiği bir yer olarak düşünmüyorum. Bu kesin gerekli, ama bunun dışında film yapma, yaratma ortamı oluşturmak, atölyeler kurmak gerekiyor. Küçük, belgesel, her türlü filmler yapılmalı, denemeli. Sinema ancak böyle öğrenilebilir.

Örneğin bir Küba Sinema Merkezi bu şekilde çok değerli sinemacılar yetiştirildi. İtalya Sinema Merkezi'de bir düşünce Umberto Barbaro'nun önderliğinde bu tip çalışmalar yapıldı.

YURUYUŞ: Bir çok şeylerden söz ettirdi, unanım bundan sonra da sohbetlerimizin Amalya'daki Türk sinemacılarıyla birlikte sürdürürsünüz. Her iki durumda da çok teşekkür ederiz.

LUIS CORVALAN, Edvardo Labarca, 12.50 TL. ● GÖNÜ-MÖZDE TEKELCİ KAPITALİZM, SSCB Bilimler Akademisi 40.TL. ● ANTI-TEKELCİ MÜCADELENİN STRATEJİ VE TAKTİKLERİ, R.Reising - D.Weigert, 20 TL. ● SOSYALİST ÖLKELERDE KOOPERATİFÇİLİK ÜZERİNE, R.Karalar - Z.İskü, ● YENİ DEVRİM TEORİLERİNİN ELEŞTİRİSİ / 1,2,3, J.Woddis, 37.50.TL. ● MARX'İN DÜŞÜNCE-SİNİN GELİŞİMİ, V.S.Vygotski, 15 TL. ● MARKSİST EKONOMİ POLİTİKDE ÖCRET VE TÜRKİYE'DE ÖCRET-LER, A.Dorsay - H.Sait, 15 TL. ● MARKSİZM VE DÜNEYA GARAUDY, H.Momjan, 15 TL. ● SİYONİZM VE DÜNYA POLİTİKASINDAKİ ROLÜ, H.Lumer, 15 TL. ● GERÇEK-ÇİĞİN TARİHİ, B.Suckhow, 25 TL. ● SOVYETLER BİRLİĞİ KOMÜNİST PARTİSİ 25. KONGRESİ, 17.50 TL. ● DİN, BİLİM VE FELSEFE, H.Selsam, 12.50 TL. ● BULGARİSTAN'DA KAPİTALİZM'DEN SOSYALİZME GEÇİŞ SORUNLARI, Bulgaristan Bilimler Akademisi Enstitüsü, 30 TL. ● MAOİZM'İN EKONOMİK "TEORİLERİ", E.Korbas, 12.50 TL. ● MARKSİST FELSEFE YAZILARI, K.Marx - F.Engels - V.I.Lenin, 22.50 TL. ● SOVYETLER BİRLİĞİ KOMÜNİST PARTİSİ TARİHİ, B.Ponomarev (Toplatıldı), 30 TL. ● TEORİDE VE PRATİKTE BURJUVA DEMOKRASİSİ, A.Mishin, 7.50 TL. ● PENTAGON VE AMERİKAN ÜSLERİ, Melnikov, 7.50 TL. ● TARIMDA KAPİTALİZMİN GELİŞMESİ VE TOPRAK RANTI, G.Hoel, 10 TL. ● PORT'KİZ'DE ÖZGÜRLÜĞÜN ŞAFAGI, A.Cunha, 17.50 TL. ● PLANLAMA, KALKINMA VE TÜRKİYE, Y.Küçük (Tükendi), 22.50 TL. ● ÇAĞDAŞ TRÖKİZM VE KARŞI DEVRİMCİ ÖZÜ, M.Basmanov, 20 TL. ● LATİN AMERİKA'DA DEVRİM, W.M.Breuer - B. Hartmann - H.Lederer, 15 TL. ● MARKSİZM VE MAOİZM,

V.Krivtsov (Tükendi), 20.TL. ● ŞİLİ DEVRİMİNİN ÖĞRETİMLERİ, R.Casullo, 12.50 TL. ● İKİ AÇIDAN TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ DAVASI, B.Boran, 15 TL. ● ENDOSTRİLEŞME SÖRECİNİN TEMEL SORUNLARI SOVYET DENEYİMİ / 1925-1940, Y.Küçük, 30.TL. ● SENDİKALAR ÜZERİNE, K.Marx - F.Engels - V.I. Lenin (Tükendi), 25 TL. ● KAPİTALİZMİN EKONOMİ POLİTİĞİ, M.Ryndna - G. Chernikov (Tükendi) ● DİYALEKTİK VE TARİHİ MATERİYALİZM, A.Spirkin - O.Yakot (Tükendi), 17.50. TL. ● AY-DINLAR VE SINIF MÜCADELESİ, A.Casanova - (I.Prevost - J. Metzger (İkinci Basım), 15. TL. ● BİLİMSEL SOSYALİZM VE SOSYAL DEMOKRASİ, V.Vassine - S. Gribanov - I.Oundassynov (İkinci Basım), 10. TL. ● EMPERYALİZMİN TÜRKİYE'YE GİRİŞİ, O.Kurmuş, 30 TL., ● FEODAL TOPLUMDAN YİRİMCİLİğe YÖZÜLA, L.Huberman, 20 TL.

BİLLM YAYINEVİ KİTAP FİYATLARINDA HERHANGİ BİR DEĞİŞİKLİK YAPMAMIŞTIR

YENİ YAYINLAR.

Ekim Devrimi Sonrası TÜRKİYE TARİHİ, SSCB Bilimler Akademisi, 50.TL. BULGARİSTAN'DA FAŞİZME KARŞI MÜCADELE VE SOSYALİZM, N. Gorvenski, 20.TL. Grafik ve Örnekle EKONOMİ POLİTİK, S.N.Belajewa

250.TL.yi aşan isteklerde % 25 indirim yapılır. Posta ücreti isteyene ait olmak üzere ödemesiz gönderilir. ADRES: Piyerloti Cad. 21/1, Çemberlitaş - İSTANBUL

FERDİ KREDİ UYGULAMASI KONUT SORUNUNA ÇÖZÜM DEĞİLDİR

SSK, konut kredisinde ferdî kredi uygulamasına geçmesinin kararlaştırıldığını açıkladı. Bu kararın nasıl yorumluyorsunuz?

Bu karar SSK'nın işçi konutları sorununa yaklaşımda ileriye değil, geriye doğru atılmış bir adımdır. 1960'lar öncesinde de SSK Emlak Bankası aracılığıyla ferdî kredi veriyordu. Birinci Beş Yıllık Planın getirdiği ilkeler içinde konut kooperatiflerinin özendirilmesi yer alıncı SSK'nun uygulamasında bir değişim olmuştu. Kendisi örgütlenerek, Emlak Kredi Bankası'nın aracılığı olmadan, sadece konut kooperatiflerine kredi vermeğe başlamıştı. O zamandan beri yapımcıların SSK üzerinde ferdî krediyi dönüş üzerinde baskıların olmuştur. Bu eğilime şimdiye kadar konutla ilgili meslek çevreleri karşı çıkmış ve yapımcılar bu karar aldramamıştı. Hittim İşgaza'ra sınırlım SSK'daki bürokratların dirençlerine karşın bu kararı aldırabilirdi.

Daha önce aldırılmayı ferdî kredi kararının bu hükümet döneminde alınabilmesini nasıl açıklıyorsunuz?

Bir kaç nedenden söz edilebilir. Birincisi, alınan istikrar önlemlerinin ekonomiyi durgunluğa itmesidir. Ferdî krediyi geçerek durgunlaşan konut kesiminin canlandırılması öngörülüş olabilir. Tabii bu iyimser bir yorum. İkincisi, hükümetin değişik kesimleri arasındaki tutarsızlıktır. Hem hükümet programı hem de CHP'nin programı bu geriye dönüşü içermiyor. Konut sorununun küçük üreticilerle değil büyük ölçekli ve devletin öncülüğünde girişimlerle çözülmesi öngörülmüyor. Kentin yakın çevresinde kamulaştırılacak büyük alanlarda, sanayileşmiş toplu konutların yapılması gerekir. Eğer hükümetin programına uygun hareket etseydi, SSK'nun da ferdî krediyi geri dönmemesi, toplu konut girişimlerine başlamaması gerekirdi. SSK yöneticileri, eğer daha geniş işçiliklesini konut kredisinden yararlanırlarsa istiyorlarsa, ilk yapmaları gereken işçilerin satın alma güçleri içindeki konut arzının miktarını artırmaktır. Bu arzın artırılmasında küçük girişimci olan yapımcıya bel bağlanamaz. SSK ya kendisi örgütlenerek yapımcı hale gelmelidir, yada yerel yönetimlerin bu konudaki girişimlerini etkin bir şekilde desteklemelidir.

Niye yapımcılar emekçinin ödeme sınırlarıyla uyumlu bir konut arzı sağlayamazlar?

Çok değişik nedenleri var. Önce yapımcılar genellikle kenâr imarî yerleşik kesimlerinde çalışırlar. Ülkemizde kent toprakları spekülasyon konusu olduğundan, bu kesimlerde konut maliyeti içinde arsa payı çok yüksek olur. Ayrıca geri teknoloji ile çalıştırları için maliyetleri artar. Düşük sermaye ile yüksek kâr marjları sağlamak durumunda olduklarından, üst ve üst orta sınıfların tüketim kalıplarına uygun konut üretirler. Bu nedenlerin tümü yapımcıların konut üretimini emekçilerin satın alma gücü dışına çıkarır.

Sayısal bir örnek vermek gerekirse bugünkü 250.000 TL'lik konut kredisini bir emekçinin yapımcıdan alabileceği bir konutun satış fiyatının yüzde kırkıdan azını sağlar. Geri kalan yüzde 60'ı kendisi sağlamalıdır. Bu ise emekçi ailelerinin çok büyük kısmını içine alanaksızdır.

Bu açıklamanız, ferdî krediyi geçiş emekçiye bir şey getirmeyeceğini gösteriyor. Ayrıca konut talebini artırmada söz konusu olmayacağı değil mi?

Evet, biraz önce ferdî kredinin konut piyasasındaki durgunluğa bir çözüm olacağı şeklindeki yorumları bu nedenle iyimser bulmuşum. Ama bu yanıtı, yapılan değişikliklerden kimse yararlanmayacak diye yorumlamak gerekir. Küçük bir kesim yararlanacak. SSK statüsü içinde çalışan yüksek ücretliler için bu değişikliklerin anlamlı var. Onların yapımcılarından konut almaları kolaylaşacak. Kanımca SSK'nun şimdiye kadar olan uygulamaları da büyük ölçüde bu kesime

SSK'NUN KONUT KREDİSİNE İLİŞKİN SON UYGULAMASI İLE İLGİLİ OLARAK YÖRÜYOŞ'UN SORULARINI YANITLAYAN İLHAN TEKELİ; FERDİ KREDİ UYGULAMASININ EMEKÇİ KİTLELERİN KONUT SORUNUNU DEĞİL, YAPISATÇININ PAZAR TIKANIKLIĞINI ÇÖZMEYE YÖNELİK OLDUĞUNU BELİRTTİ.

yönelmişti. SSK'nın kendisinin konut arz eder hale gelmemesi de bu nedenledir. Eğer büyük emekçi kitlelere konut sağlamak amaçlıysaydı, SSK toplu konut üretimine girmekten kaçınmazdı. Zaten Türkiye'de kapitalizmin kendi rasyoneli açısından konuta büyük kaynaklar ayırmasın zamana gelmedi.

Neden Türkiye'de kapitalizm emekçinin konut sorununu çözmeğe eğilmiyor?

Türkiye'de büyük sermayenin emekçinin konut sorununun çözümüne razı olması demek, oldukça büyük finansman ve kredi kaynaklarının konuta ayrılmasına ve kentsel toprak üzerinde spekülatif faaliyetlerin önlenmesi ya da denetim altına alınmasına razı olması demektir. Her ikisi de büyük sermayenin çıkarları ile çelişiyor.

Bu iki koşulun da kaçınılmazlığını göstermek için biraz açmakta yarar var. Emekçi, lanımı gereği, emeğin yeniden üretimi için gerekli ücreti alır. Kuşkusuz bunun içinde konut giderleri de vardır. Ama bu gider bir aylık giderdir. Oysa konut bir ayda tüketilip bitmez. Konutun çok uzun süre kullanılan bir mal olması dolayısıyla emekçinin konut sorununun çözümünde iki yol olduğu söylenebilir. Emekçi ya konutu kiralayacaktır, ya da mülk konut sahibi yapılması istenilirse uzun vadeli düşük faizli kredi verilecektir. Türkiye gibi bir ülkede büyük sermaye kapital sınıtınsı çerkerken her iki çözüme de razı olmayacaktır.

Böyle bir çözüme razı olmaması yalnız kapital kitliği yüzünden değildir. Aynı zamanda da; büyük sermaye açısından bir çözünüme ulaşılmış bulduğundan. Emekçinin konut sorununun çözümü, sermaye sahibinin emeğin yeniden üretimini ucuzlatmak ve ücretleri düşürmek açısından ilgilendirir. Oysa Türkiye'de geçekundu böyle bir çözümün sermaye sahibine sağlanmaktadır. Bunun ötesinde bir çözüm aramak için neden yoktur.

Büyük sermaye için konut sorununun çözülmesi açısından önemli grup, kendi yanında SSK statüsü içinde çalışan bürokrat ve teknokratları. Bunların hareketliliği azaltılmalıdır. Onun için de mülk konut sağlanmalıdır. Bu grubun geçekundu çözümüne

olması söz konusu olamamaktadır. Oyle ise bu gruba konut kredisini olanağları sağlanmalıdır. Bunların belli bir birikimi olabildiği için 250.000 TL kredi bunlara yardımcı olabilir. İşte ferdî kredi de zaten bu gruba yönelmiştir. Yoksa emekçilere değil.

Peki, büyük sermayenin toprak sorununu çözümüden çıkarılmaması nasıl açıklıyorsunuz?

Yine soruna emeğin yeniden üretimi açısından bakabiliriz. Büyük sermaye de toprak sahipliğinin çıkarlarının çelişkinin temelinde genellikle bu olgu yarar. Böyle bir çelişkinin Türkiye'de ortaya çıkmamış olmasında, emeğin yeniden üretiminin geçekundu ile çözümlenmiş olmasının önemli bir katkısı vardır. Ayrıca böyle bir çelişki toprak mülkiyeti ile sanayi kapitalinin tamamen ayrı ellerde olmasından kaynaklanır. Oysa Türkiye'de kentsel toprak üzerindeki değer artışından büyük sermaye sahibi önemli paylar almaktadır. Buna banka sistemini kullandığı lemlat mekanizmaları da ayrıca yardımcı olmaktadır. Kentsel arazinin değer artışından pay alan ayrıca bu artıştan dolayısıyla emekçilerin emeğinin yeniden üretimini pahalılaştırmadığı bir ortam bulan sermaye sınıfının, kentsel toprak sorununu çözümünden bir yarar yoktur.

Sizce konut sorununun çözümünde SSK'nın tutumu ne olmalıdır?

Tabii, sorunun çözümü bir kurumun politikasından geçmez. Soruna biraz önce analizini yaptığımız unifikal çerçevede içinde uzun vadeli olarak bakmak gerekir. Ama kısa erimde SSK'nın bugünkü kurumsal yapısı içinde en olumlu yaklaşımın ne olacağı sonlanabilir. Bunun yanısı SSK'nın kendisinin toplu konut yapımına girecek emekçilerin olanakları içindeki konut arzını artırmasıdır. Yoksa SSK'nun kurumsal yapısı emekçilere kredi verilmemesi sınırlanmaktadır. Emekçilerin ödeme güçlerinin sınırları içinde konut arzı olmaması kredi kullanımını sınırlamaktadır. Ferdî krediyi geçkiler konut arzı dolayısıyla emekçilerin konut kredilerinden yararlanma düzeyi artılamaz.